SPELEO

2

1990

SPELEO 2 1990

OBSAH

Strana

DOPISY Z NOVÉHO ZÉLANDU... 1

DISKUSE

Zápis z aktivu zástupců všech složek ČSS dne 24.2.1990 v Praze 20

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Členění Českého krasu 30

ODBORNÉ ZPRÁVY

Revizní návštěva lokality Holštejnská jeskyně a přilehlých prostor systému 33

KRÁTKÉ ZPRÁVY

Znovuobjevení Nové jeskyně v Modrém lomu na Damilu.. 35
O trpaslících, templářích a jedné spolupráci 35
Pro zájemce o historické podzemí 38
Oslové na planině 39

PŘEHLEDY

Adresář členů Speleologické záchranné služby ČSS k 7. červnu 1990 40

ZPRÁVY Z AKCÍ

Geochemický seminář o krasu 43
Dopis Jamese J. Blancharda 44
Golden Horse 89'..... 44

Vydala Česká speleologická společnost, Ústřední výbor, Valdštejnské nám. 1, 118 01 Praha 1. Určeno pro vnitřní potřebu. Povoleno NVP odborem kultury čj.: 3-785/87. Sestavili: ing. D. Bílková, RNDr. P. Bosák, RNDr. V. Cílek a RNDr. Havlíček, CSc. Ilustrace: K. Saudek.
Nákladem 2000 výtisků vytištěno v září 1990 v Praze.

DOPISY Z NOVÉHO ZÉLANDU

10. února odjelo 9 členů České speleologické společnosti (7 členů 5-02, 2 členové 1-06) k tříměsíčnímu pobytu na Nový Zéland. Hlavním cílem byl průzkum krasové oblasti na Jižním ostrově Nového Zélandu, kterou po našem příjezdu na místo měli určit zélandští jeskyňáři. "Dostali" jsme poměrně rozsáhlou oblast navazující na velice známý krasový masiv Mt. Owen v horách severozápadního Nelsonu. Jak se nám celá výprava podařila, posuďte sami z dopisů pravidelně zasílaných k nám domů.

"Kam jdeš?" Zastavuje mě jedna známá v Praze na Florenci. "Taky na hory?"

"Jo," odpovídám, "na Nový Zéland."

Paní zůstává stát s otevřenou pusou. Začíná se expedice devíti albeřických jeskyňářů do divokých hor Nového Zélandu.

Téměř každou expedici provází zmatky, především na začátku. My jsme jich tentokrát měli víc než dost. Měli jsme letět vlastně už 3. února, ale Aerolinie nám bohužel nepotvrdily let, prý je všechno plné. Navrhly nám ale alternativní cestu přes Bangkok. Bude to vyžadovat ovšem očkování proti choleře. Pražáci to mají bez problémů, ale "východočeská" část výpravy musí do Hradce. Volám na epidemiologii a díky ochotě lékaře můžeme hned přijet, což je nesmírně důležité. Moc času není. Očkování tedy máme, ale sotva jsem přijel z Hradce domů, mám vzkaz, že musíme mít atest na AIDS. Okamžitě sháním kluky a nechávám vzkazy u vyjevených sousedů, zda můžou vyřídit, ať se ten a ten dostaví zítra okamžitě na atesty na AIDS. Sestřičky v Hradci už z nás mají legraci. Jedna věc je za námi, ale z Aerolinií se dozvídáme, že ani přes Bangkok letadlo není volné a veškerou anabázi s očkováním jsme absolvovali zbytečně.

Je sobota 10. února a trochu s mrazením v zádech nasedáme v 18,00 hod. do IL-62, protože odlétáme do Singapuru s rizikem, že budeme čekat až se na další lince uvolní místa v letadle. Po více než 16 hodinách letu s mezipřistáním v Bombeji a Kuala-Lumpur dosedají kola našeho Iljušina na přistávací dráhu letiště v Singapuru. Letadlo zůstává stát někde na kraji letiště a nepřisává se na nás klimatizovaná harmonika, která odvede pasažéry rovnou do tranzitní haly s pojízdnými chodníky, vodopády, gejzíry a dalšími neuvěřitelnými atrakcemi. Šlapeme pěšky k autobusu a pociťujeme dotek tropů, ale je prý jen 33°C. V tranzitní hale se k naší zlosti dozvídáme, že

pokud nemáme potvrzené volné místo v letadle na další let, musíme tranzit opustit. Tahle legrace nás dohromady bude stát 108 singapurských dolarů (asi 100 západoněmeckých marek), které zaplatíme ve formě letištní taxy při odletu.

Ve špičce přistává a odlétá v Singapuru až 70 letadel na hodinu, je odbaveno okolo 50 000 cestujících a v tomhle mumraji musíme jít na "čekačku". Čekačka neznamená nic jiného, než sedět před odbavovací přepážkou, kde se zahlásíte, že chcete letět, a čekáte, že někdo na poslední chvíli let odřekne. Letadel do Sydney sice létá denně několik, ale my můžeme letět pouze se společností Quantas, na kterou máme vystaveny letenky. Pravděpodobnost úspěchu se redukuje na tři letadla denně a netěší nás příliš pomyšlení, že bychom tu mohli trávit i několik dní. Manažéři od přepážek však dělají divy, berou si od nás letenky a neustále si je předávají až ztrácíme přehled, kdo je vlastně má. Asi pětadvacet minut před odletem QF 10 nás vyzývají, abychom si urychleně odbavili zavazadla. Nemožné se stává skutečností a všech 9 ve 20,15 místního času, ještě týž večer, odlétáme směr Austrálie.

Čeká nás asi 9 hodinový let v Boeingu 747. Kdo nikdy neseděl v takovém letadle, těžko pochopí, že kolos s 10 řadami sedadel a šesti sty cestujícími na palubě se vůbec vznese do vzduchu. Při vstupu do letadla obdržíte sluchátka, abyste si mohli zvolit na jednom z 12 kanálů muziku nebo zvuk k filmu, které se zde po čas letu promítají. Navíc je zde veškeré pití, i alkohol v jakémkoliv množství a zdarma, čehož bohatě využíváme.

Konečně 12. února v Sydney, ve městě, které v podstatě založili deportovaní trestanci v roce 1787. Centrum zvané City s mrakodrapy obklopuje do nedohledna se táhnoucí zástavba malých domků se zahrádkami. Na ohromnou rozlohu města,skoro 40 x 60 km, je zde jenom díky "rodinné" zástavbě asi 3 000 000 obyvatel. Nemáme čas ani na obdivování obrovského železného mostu v přístavu, ani na slavnou Operu, ani se nemůžeme rozhlížet ze 300 m vysoké věže. Musíme totiž vyřídit spoustu formalit a zamluvit další lety. Na Československých aerolinií dostáváme ledovou sprchu. Po 17. listopadu chce jet každý Čech žijící v Austrálii na pár týdnů do starého domova a letadla ze Singapuru do Prahy jsou až do 15. července beznadějně vyprodána. Sympatická úřednice slibuje, že pokud chceme letět po skupinkách, pokusí se nám ke konci května zajistit místa tak, jak jsme to původně plánovali. Druhý den nám potvrzuje, že je vše v pořádku. Padá nám kámen ze srdce, protože být tu o 1,5 měsíce déle, navíc bez peněz, by nebyla legrace. Večer odjíždíme kus za Sydney do Campbelltownu, kde máme zajištěný nocleh. K městu se

váže zajímavá historka. Stala se zde vražda a duch zavražděného prý sám přivedl policii k objevení mrtvoly v potoce. Zajímavé co?

Únava z cesty si vybírá svou daň a postupně jeden po druhém usínáme ve všech možných koutech hostitelova domu.

x x x

Na další tři dny se přesouváme do Pictonu, malého městečka, asi 60 km od Sydney. Tady musíme přebalit a čeká nás ještě jedna cesta do Sydney za vyřízením posledních formalit před odletem na Nový Zéland. Taky se fotíme v automatu na pasové fotografie, budeme je totiž na let zpět přes Bangkok potřebovat. Upřímně se smějeme nad výsledkem. Fotografie vylézají z automatu, jsou typu "federální kriminální ústředna pátrá...".

Konečně přichází pátek 16. února - den odletu na Nový Zéland. Budík nás po páté hodině nemilosrdně vytrhává z příjemných snů. Rychle každý dobaluje a v tom zmatku pobíhá pejsek - dobrman - a o vše jeví velice aktivní zájem. Vlakem se přesouváme do centra Sydney a u hlavního nádraží čekáme na autobus na letiště. Pod mostem se budí jakýsi chlap a zapaluje si cigaretu. I přes svůj nevábný zjev vypadá celkem spokojeně a vůbec mu nevadí, že trochu překáží kolemjdoucím.

Let nad oceánem a přistání v Christchurch na Novém Zélandu nás trochu zklamaly. Všude byly mraky a snad v jediném místě bylo možné dírou v bílém moři shlédnout malý horský ledovec.

Na Novém Zélandu jsou velice přísná karanténní opatření, což asi po půl hodině čekání v hale plné koberců pociťujeme na vlastní kůži. Po klasických otázkách, zda sem nepřivážíme něco, co nesmíme, musíme ukázat podrážky našich bot a vypadá to, že budou chtít vidět i stany. Polévá mě horko, protože stan mám až na dně batohu, který jsem balil téměř dvě hodiny. Zachraňuje nás jedině výmluva, že stany stály naposled v horách na kamenech, kde žádná špína a semena nejsou a na stan se nemohla nalepit.

Za celní zónou nás překvapuje zástupce místních jeskyňářů. Stojí v uniformě se jmenovkou a v ruce drží ceduli se jménem našeho "tajemníka" expedice. Nejprve si myslíme, že je to zřízenec letiště, ale vzápětí nás vyvádí z omylu a vítá nás na Novém Zélandě. Později se dozvídáme, že je hasič a byl v jejich uniformě. Dalším velice milým překvapením je, že najmul letištní mikrobus s přívěsem, kam se nás všech devět i s bagáží vejde

a odváží nás na svoji zahradu, kde vyrůstá náš 1. tábor na Novém Zélandě. Budeme jeho hosty po několik dnů, než dorazí loď s bednou, kterou jsme od nás poslali před několika měsíci. Loď tady už měla dávno být, což stupňuje naši nervozitu. Vzpomínáme na třínedělní čekání na bedny v Sydney při naší minulé expedici do Tasmánie. Snad to nebude tak dlouho trvat.

Několik volných dnů každý tráví po svém, někteří jdou hned druhý den na pláž a večer přicházejí naprosto spálení sluncem, jiní se snaží co nejvíc prolézt město. Christchurch je s 280 000 obyvateli třetí největší město Nového Zélandu a největší město Jižního ostrova. Založil ho John Robert Godley s lordem Litteltonem zhruba v roce 1884. Chtěli tenkrát okopírovat ideální anglickou společnost a přenést ji na Nový Zéland. Realitám koloniálního života vzalo dost ideálů za své, přesto však mnoho zůstalo a město je považováno za nejanglikánštější město Nového Zélandu. Vynikající klimatické podmínky, 669 mm srážek za rok, průměrná teplota v létě 22°C a v zimě jen okolo nuly, umožnily městu rychlý rozvoj a příliv lidí. My ovšem máme pocit, že tady "chcíp pes". Malé centrum s katedrálou, od něho několik do dálky se táhnoucích ulic, na ně kolmé menší uličky. Všude obchody a obchůdky přeplněné zbožím, tu a tam "historická" budova stará okolo 100 let. Tak nějak bych charakterizoval Christchurch. Žádné mrakodrapy ani čilý dopravní ruch. Lidé nespěchají a zdá se, že se nudí. Jak jinak vysvětlit "zahradní slavnost květin", kde různé kluby vystavují v parku neuvěřitelně kýčovitá květinová seskupení a všechny lidi to strašně zajímá a cvakají spouště fotoaparátů.

Únik ze sluncem rozpálených ulic města umožňuje překrásná botanická zahrada, či spíše arboretum, protože ohromné stromy o průměru mnoha metrů všemu vévodí. V těsném sousedství je bowlingové hřiště, kde skupinka lidí z horní společnosti v bílých úborech metá po neskutečně rovném trávníku koule. "Vstup pouze pro členy klubu" hlásí cedule na brance, no a tak raději jdeme do muzea, kde je vstup zdarma.

Musím se vrátit k přijetí místními jeskyňáři. Nejenom, že nám poskytli na jedné zahradě útočiště, ale velice se o nás starají a snaží se nám pomoci při všech problémech jako je například nákup potravin, doprava do divočiny, kde sehnat mapy atd. Při seznamovacím večírku promítáme diapozitivy z československých jeskyní a odpovídáme na spoustu dotazů ohledně naší sametové revoluce. Kupodivu jsou Zélanďané velice informovaní a gratulují nám a ujišťují, že se po čase i ekonomicky dostaneme nahoru. Druhý den nám přinášejí místní noviny, kde jsou zprávy o změnách u nás.

Všechno to naše momentální poflakování po městě a seznamování s jeskyňáři a jejich činností (oni nám totiž na každý večer naplánovali nějaké promítání diáků z jejich akcí) má jeden vážný podtext. Dostáváme přidělenou jednu horskou krasovou oblast v divočině, kde máme provést průzkum a za velmi krátkou dobu čekání v Christchurch musíme sestudovat mapy a geologii. On tam v podstatě před námi nikdo průzkum nedělal.

x x x

Naše čekání pod horkým christchurchským sluncem zpestřuje univerzální autobus. V úterý ráno pro nás přijíždí profesor zoologie a zve nás na výlet na nedaleký poloostrov Banks Peninsula. Postupně se rovnáme do mikrobusu, i když dva z nás musí sedět na zemi. Vyjíždíme dlouhou ulicí směrem k blízkým suchopárným horám. Stoupáme serpentinami do vilové čtvrti bohatých. Zde někde na úpatí kopců se usadili první přistěhovalci, někdy v roce 1851. Od té doby se mnoho změnilo a větší část města leží pod kopci v rovině.

Plochý hřeben kopců oddělující přístav Lyttelton od vlastního města je porostlý většinou pouze suchou trávou, občas jednotvárnost porostu poruší skupinka stromů nebo skály. Jen na úpatí nad městem jsou v pravidelných řadách vysázeny borovice. Je mi líto ovcí za dlouhými drátěnými ploty, ale asi jsou na slunce zvyklé. Chvíli se motáme po silničkách horského hřbetu a z výšky skoro 500 m shlížíme na zátoku s přístavem Lyttelton; poté prudce sjíždíme na druhou stranu hor do naprosté roviny k jezeru se slanou vodou Ellesmere a dál až k Tichému oceánu.

Náš průvodce nám ukazuje oblázkovou pláž a solidní vlny. Na břehu stojí cedule, že koupání je velice nebezpečné. Dozvídáme se, že naposled se tu koupal nějaký Polák, který si nedokázal ceduli přečíst. Bylo to jeho poslední koupání, protože vlny ho doslova smetly v pohybujících se oblázcích.

Další cesta rozpáleným mikrobusem míří do nitra poloostrova Banks Peninsula. Poloostrov je zbytkem dvou sopek starých 9 až 12 miliónů let, ale dnes jen složení skal připomíná bouřlivou minulost tohoto kousku země. Hory jsou podobné těm, co jsme před chvílí přejeli. Oblé hřbety s uschlou trávou, nekonečné drátěné ploty pro ovce, kterých je mimochodem na Novém Zélandu 70 miliónů, drobné skály a skupiny stromů okolo řídce roztroušených farem.

Osvěžující pohled nabízí zátoka Akaroa se stejnojmennou

osadou na břehu. Vznikla v roce 1840 a snad je to první místo, které přistěhovalci na Jižním ostrově obydleli. Větší část z nich byli Francouzi a mnohé francouzské vlajky nad hospůdkami svědčí o původu majitelů. Malá osada žije převážně z turistů a jsou zde prý též dvě rybářské rodiny. Přepychové vily ve svahu patří důchodcům, kteří využívají velice příznivého klimatu k trávení dnů odpočinku.

Večer po vyletě, kdy jsme se poprvé vlastně seznámili s krajinou Nového Zélandu, i když jen s malou ukázkou nesmírně pestré škály krajinných typů co Nový Zéland nabízí, nám naši hostitelé promítají diapozitivy z oblasti Mt. Owen, kam míříme. Vypadá to na solidní divočinu, kde zatím nebyl prováděn průzkum.

Dnes je čtvrtek 22. února. Konečně přichází den, kdy se věci dávají překotně do pohybu. Loď Mairangi s naší bednou přijela. Jdu s Davidem a jedním novozélandským jeskyňářem na letiště na hlavní celní správu. Díky tomu, že jedna úřednice je jeskyňářka, vůbec nemusíme do přístavu a celní akt probíhá bez fyzické přítomnosti bedny. Protekce funguje asi na celém světě. Jediné menší nedorozumění nastává, když vytahujeme oficiální seznam s cenami věcí, potvrzený trutnovskou celnicí. Místním úředníkům československá koruna samozřejmě nic neříká, a proto musíme vysvětlovat složitý kurs naší koruny. Po chvilce přemýšlení se jeden z nich diví, že by přilba stála u nás jen 3 dolary. Opět další sáhodlouhé vysvětlování, které se neobejde bez spousty legrace. K našemu prospěchu vše končí tak, že složíme zálohu za materiál, který povezeme zpět, a při odletu nám peníze vrátí.

V našem "základním" táboře na zahradě nastává po vybalení bedny nepopsatelný zmatek. Mimochodem v přístavu jsme díky celním papírům nemuseli bednu vůbec otevírat, protože jen málokdo dokáže stoprocentně identifikovat své věci. Po dvou hodinách zbývá pár drobností, o které nikdo nejeví zájem a naopak o některé díly oblečení jeví zájem až tři majitelé. Libor marně hledá své staré hadry, prý onuce.

Vzápětí po přivezení bedny odjíždí naše zásobovací komando nakupovat. Bud, náš hostitel, se chytá za hlavu, když se dozvídá, že budeme potřebovat například 75 kg cukru nebo 25 kg buráků a celý náklad potravin pro 9 lidí na dobu 7 týdnů. a vše bude vážit skoro půl tuny. Přepočítáváme účet za jídlo a chytáme se za hlavu naopak my, při zjištění, že při současném turistickém kursu má jídlo hodnotu nové Škody 120 L.

Jsme zvědavi, jakým autem nás chtějí jeskyňáři do divočiny zítra odvézt, protože mimo jich dvou a nás

devíti bude muset auto uvézt již zmíněnou půl tunu jídla a dalších skoro 400 kg speleologického vybavení.

x x x

Po několika dnech zařizování jsme se přesunuli do Nelsonu - oblast asi 400 km severně od Christchurch.

Je sobota 24. února a my se budíme do prvního skutečně expedičního dne. Čeká nás totiž cesta s první částí materiálu vysoko do hor na hranici lesa. Nastává již tradiční zmatek, vytřídění a zabalení potravin a výzbroje na první vynášku. Co vzít, co nevzít? Co bude potřeba první den v horách? Podobné myšlenky se honí každému v hlavě, ale na mně - na vedoucím expedice a na Vláďovi, člověku zodpovědném za potraviny, je hlavní tíha zodpovědnosti. To, co nepobereme nahoru dnes, máme možnost uschovat v malé lovecké boudě.

Stezka, kterou jdeme, nejprve vede přes spasené louky a pahýly stromů, zdá se nám to i s 30-35 kg na zádech docela pohodlné. Iluze končí na břehu říčky Owen River. Před námi je první brod. Kameny jsou strašně kluzké a nějaká snaha nenamočit si boty je marná. Navíc s dravým proudem zápasí i ti, kteří se rozhodli brodit nekompromisně rovnou vodou. Ti, kteří se dostali na druhý břeh, vytahují fotoaparáty a fotí jako o závod. Nikdo z nás netuší, že brodů bude celkem 9 a budou horší.

Owen River je divoká řeka, odvádějící vodu z celé oblasti. Přibírá vodu z mnoha potůčků a říček a dovede být velice nebezpečná. Za dešťů se korytem přižene náhlá přívalová voda a strhává sebou vše, co jí stojí v cestě. Rozervané a podemleté břehy strmých svahů jsou výmluvným svědectvím o nezkrotné síle vody.

Do boje s dalšími brody jdeme již s určitými zkušenostmi, ale někdy je vše marné. Mezitím co škodolibě čekám s připraveným fotoaparátem, zda Láďa nesoucí v každé ruce jeden fotoaparát spadne do vody, uniká mi, že Pavel se plácá za mnou v tůňce na zádech a marně se snaží sundat krosnu. Proud s ním chvíli smýká, než se mu podaří vstát. Jedině dokonale nepromokavě zabalený spací pytel a další věci ho zachránily od pohromy.

Již v Christchurch jsme byli varováni před množstvím lesních vos. Brali jsme to na lehkou váhu a vyprávěli si historky o tom, jak jsme jako malí kluci dráždili klackem vosí hnízda. Tady v lese je to však jiné. První žihadlo dostávají Jirka s Pavlem a vzápětí i já. Další tři žihadla do nohy a dvě přímo do hlavy. To nás varuje a velice pečlivě pozorujeme stezku před sebou. Díry, kde se silně rojí vosy, uctivě obcházíme obloukem a označujeme fáborky. Při dalších cestách s materiálem

nám to náramně pomáhá.

Stoupání je čím dál tím prudší a zdá se, že údolí končí pásem vysokých nepřekonatelných stěn. V roce 1929 se zde však podařilo místnímu farmáři nalézt cestu a dosáhnout tak horského jezera Bulmer Lake. Cesta je to ale nesmírně obtížná. Nejprve mokrá tráva, potom kamenitý svah a dále se dostáváme přímo ke stěně asi po 2 m široké římse. Nad námi je mohutná převislá skalní stěna, pod námi propast do údolí. Vyvrcholení přichází v podobě velkého převisu. Překonává se pomocí smyček lana a s krosnou na zádech je to pěkná zabíračka. Je to poslední těžké místo a dál už pochodujeme do svahu divokým lesem plným mechů a lišejníků. Po 5 hodinách dřiny stojíme na hranici lesa na dně obrovského kotle u jezera Bulmer Lake. Jsme 1 200 m nad mořem a široko daleko naprostá divočina. Každému bych přál pohled na čistou, neporušenou a neuvěřitelně krásnou horskou krajinu. Jen málokdo je však schopen se do těchto končin dostat.

Zítra jdeme na druhou vynášku a postavíme tábor. Loučí se s námi Bud a Joe, naši průvodci, a my zde na 6 týdnů osiříme a budeme hledat a zkoumat jeskyně.

Postupně si mezi stromy stavíme stany a velký kuchyňský stan. Vyšlapáváme si cestičky a budujeme přístup přes bahno k jezeru, jedinému zdroji pitné vody. První noc je bouřlivá, protože nejsme připraveni na "posuny", zvířata větší než naše kočky, s chápavým ocasem, dlouhými drápy a očima přizpůsobenýma vidění ve tmě a s dobrým čichem. K tomu se přidává velká mrštnost a žravost. Nejméně pět "posunů" nás hned po setmění navštěvuje a zblízka se dívá na naše potraviny. Ani posvícení baterkou jim nevadí. Žerou si klidně dál. Jediná záchrana je pověsit všechny potraviny na dlouhá lana na stromy. Mnohdy ani to nestačí, protože hbitá zvířata sešplhají i po laně. Přivádí nás to k šílenství. Pavel navrhuje nastavit lana drátem, který jsme si přivezli z údolí. Snad to pomůže. Drát je pro "posuny" tenký a nedokáží po něm sešplhat.

x x x

Je až neuvěřitelné, že dopis odeslaný 28. února z Trutnova, jsme 11. března měli tady v horách v naprosté liduprázdné divočině. Dopomohla tomu náhoda. Přijeli se na nás na víkend podívat tři jeskyňáři z Christchurch a přivezli nám korespondenci. Službu v táboře trochu vyděsili, protože se vynořili z šera pralesa a nesli před sebou na řemeni pušky. Chtěli po cestě ulovit divoké prase, ale žádné jim cestu nezkřížilo. Mimo osobních zpráv se dovídáme, co je u nás a ve světě v politice

nového a taky to, že o Havlově jízdě na koloběžce v kancelářích Pražského hradu psaly i novozélandské noviny.

Málokterá expedice má takové štěstí, aby nějaká pořádná jeskyně byla objevena hned na začátku výzkumů. My jsme to štěstí měli. Hned první den. Vlastně na programu nebyl ani průzkum, jen jsme chtěli hustým lesem přes dva kopce označit stezku, která bude tvořit osu naší průzkumné oblasti. Při návratu nám zbylo trochu času a rozhodli jsme se s Petrem podívat do několika závrtů na velikém palouku. V jedné trychtýřovité prohlubni pod velkými balvany byl cítit průvan, neklamný důkaz jeskynního systému. Stačilo odvalit několik kamenů a Petr jen tak v košili s baterkou se podíval do podzemí. Samozřejmě za chvíli byl zpátky s tím, že to bude asi velký jeskynní systém. Paráda, hned na začátku naší práce, a na průzkum budeme mít dostatek času.

Je velice obtížné do krátké zprávy vtěsnat, jak vlastně takový průzkum, ať již povrchu nebo jeskyně, vypadá. Náš devítičlenný tým pracuje ve dvou až tříčlenných skupinách a dva lidé mají službu v táboře, jednak vaří a jednak slouží jako rezerva sil v případě nehody a při následných záchranných akcích. Skupinky pročesávají hustý les, slézají skály, strže a snaží se objevit vchody do jeskyní. Mimo to se dělají samozřejmě geologická pozorování a náčrty. Pokud se objeví větší jeskyně, jde se další den s výzbrojí na její průzkum.

Mimo jeskyně a krasové útvary je možné v lese nalézt i jiné zajímavosti. Například v mechem zarostlých škrapech jsme objevili kostru ptáka moa. Byl to obrovský druh pštrosa, prý až 3 m vysoký, a protože nelétal, domorodí obyvatelé Nového Zélandu Maoři ho lovili a beze zbytku vyhubili. Jen kostry v odlehlých oblastech jsou svědectvím o dávném obru z ptačí říše.

V naší jeskyni, které jsme zatím dali pracovní název "Na palouku", jsme hned po objevu zahájili velice intenzivní průzkum. První celodenní akce ukázala, že jde o velice spletitou a komplikovanou jeskyni.

Nenechali jsme si s Petrem ujít příležitost a tvoříme první průzkumné družstvo. Za nízkým průlezem ve vchodu se můžeme zvednout. Další cesta vede okrouhlou chodbou a nízkou prostorou. Tady končí stopy v blátě, sem až došel Petr první den s baterkou. Teď sebou máme samozřejmě kompletní výstroj a svícení na mnoho hodin. Postupujeme do míst, kde před námi nestála lidská noha. Kdo nikdy nezažil tenhle pocit, nepochopí. Protahujeme se mezi rozežranými skalními sloupy a opatrně přelézáme malá jezírka. Na stěnách je patrné, že za dešťů tudy do nitra hory proudí větší množství vody než teď, a proto si

musíme na to dát pozor, neboť by to mohlo být v podzemí nebezpečné. Náš postup zastavuje svislý skalní stupeň. Chvíli nám trvá než nalézáme správnou sestupovou cestu. Slézáme na dno rozměrné podzemní chodby, ale náš objevný postup končí. Pradávná podzemní řeka, která chodbu vymodelovala, ji ale zase zanesla štěrkem a její pokračování ucpala. Voda dnes teče jinudy, našla si své cesty hlouběji, a my doufáme, že se nám ji někde v podzemí podaří nalézt. Vracíme se zpět a prolézáme ještě odbočky. Z jedné vane silný průvan. Jeskyně tedy nekončí, pouze jsme se vydali její slepou větví. Slézáme úzkou chodbu a procházíme tři rozlehlé dómy. Odněkud ze stropu zprava z nějakého komínu přitéká potůček. Stále jdeme proti průvanu. Jsme v jeskyni mnoho hodin. Před námi do tmy, někam do hloubky, padá malý vodopádek, nemáme lano a čas určený k průzkumu vypršel. Musíme do tábora, zítra sem nastoupí druhá průzkumná skupina.

x x x

Do naší díry "Na palouku" nastupuje na další akci družstvo, vybavené lany, skobami a expanzívními nýty. Družstvo vedené Pavlem má za úkol vystrojit lanem svislý stupeň, který nás minule zastavil, a dojít meandrující chodbou co nejdál. Úkol splnili na 100 %. Vrátili se unavení, ale s rozzářenými obličeji. Po šeredném, šedém a uklouzaném úseku jsme vešli do chodby se sněhobílými sintry a krápníky. Další překvapení nás čekalo dál pod 10 m hlubokou propastí. Na stěnách úzké dlouhé křivolaké chodby byly trsy excentrických krápníků. Z prohlubní vyrůstaly celé chomáče bílé unikátní nádhery, která se svojí spletitostí a růstem nedbajícím zákonů zemské gravitace dá přirovnat ke klíčkům brambor. Ještě další akci vedl Pavel do jeskyně a její nádhera jakoby se stupňovala. Objevili další chodbu, kde se museli plazit po břiše, ne kvůli tomu, že by chodba byla nízká, ale protože od stropu visel les sněhobílých, někdy až 1 m dlouhých brček, jenom několik milimetrů tenkých krápníkových "makarónů". Opět nedošli na konec jeskyně, další objevování se muselo přerušit, protože jeskyně se musela zaměřit, provést detailní průzkum, odebrat vzorky a fotografovat.

Akcí bylo několik a jejich vedení spočívalo většinou na mých bedrech. Už mě mapování trochu unavovalo, když jsme s Jirkou a Bohoušem dorazili do hloubky asi 120 m a spatřili, že do boku chodby ústí malé okno a táhne z něho intenzivní průvan. Mapérské povinnosti šly na chvíli stranou a zvítězila touha objevovat. Protahuji

se úzkým oknem, lezu a plazím se nízkou chodbou někam vzhůru. Plazení nebere konce a je namáhavé, až najednou chodbu přehrazuje přírodní krápníková mříž. Nemám to srdce tu kamennou krásu zničit. Touhu projít do neznáma dál do tmy za krápníky musím v sobě potlačit. Bohouš za mnou stěhuje fotoaparáty a strašně nadává. Plazení s dvěma transportními pytli mu vůbec nejde. Fotíme a zjišťujeme, že vedle krápníků dno chodby netvoří skála, ale suť. Jen letmo na sebe pohlížíme a už hrabeme. Soukáme se přes štěrk dál a velice opatrně postupujeme chodbou, kde se všechno drtí a láme. Do dna chodby je zařízlý úzký kaňonek a dá se jen tušit, že se dolů rozšiřuje, a na dně teče voda. Už teď je jasné, že jsme objevili nějakou postranní větev jeskynního systému a že sem budeme muset zorganizovat další samostatný sestup.

Celá jeskyně je přes 1 km dlouhá a její průzkum začíná být náročný nejen na naše fyzické síly, ale na celou organizaci průzkumu a vystrojování lany.

Po náročných akcích v jeskyni máme den či dva odpočinku a pak dle počasí znovu do jeskyně.

Navštívil nás také vrtulník a vůbec nevíme co chtěl. Jenom zakroužil nad táborem a zmizel.

Teď jsme měli tři oddechové dny za sebou, abychom si od průzkumu odpočinuli i psychicky. Pět lidí sešlo do nížiny, navštívili farmu, kde nás překvapivě čekaly dopisy, vykoupali se v řece a ochutnali místní pivo. Druhá skupina čtyř lidí se vydala na dvoudenní výlet na sever do divočiny zlatonosného potoka Nuggety Creek. Hned po několika hodinách pochodu jsme promokli a malinkou chatku, o které jsme věděli z mapy, posazenou na dně hlubokého kaňonu u potoka, jsme našli s trochou štěstí. Žádné zlato jsme nenarýžovali, za to jsme viděli stádo divokých koz, v lese nám učarovaly podivné "palmy" a divoké rododendrony, procházeli jsme místy, kam se dle zápisů v knize v chatce dostane tak 10 - 14 výprav za rok, a kde jsme asi byli první cizinci. Dojala nás připravená zásoba suchého dřeva u krbu. To všechno je víc než zlato.

x x x

Blíží se konec března, naše průzkumy pokročily o velký kus kupředu. Včera jsme měli perný den. Pokračovali jsme v průzkumu jeskyně "Na palouku" a mapovali její nové části. Úkol zněl jasně - dostat se co nejdále, kam až to půjde bez pomocí lan. Za překrásně vyzdobenou "chodbou brček", kterou jsme popsali v minulém dopise, a za 10 m hlubokou šachtou vyzdobenou krápníkovými záclona-

mi, jeskyně prudce změnila svoji tvář. Petr to příhodně nazval kanalizací. Postup vpřed je možný jen různým protahováním a natáčením se na bok. Všude je tmavá skála s ostrými výstupky, které brání jakémukoliv rychlejšímu a plynulejšímu pohybu. Po dně teče malý potůček a sedimentuje velice klouzavé bahno. Jeho tok je občas přerušen vodopádem, kde musíme použít lano. Poprvé se trochu máčíme, protože cákající vodě se nelze vyhnout. Podruhé a vydatněji se máčíme ve dvou malých loužích. Musíme se doslova proplazit pod stropem velice nízké chodbičky. Jen s největší obratností se daří namočit si třeba jen lokty nebo kolena. Nejhorší je, že ve vodorovné poloze zatéká i do holinek. Svízelné je tenhle poměrně krátký úsek cesty zaměřit a zmapovat. Pavel přede mnou táhne nit od topofilu - od zaměřovacího přístroje - a já se snažím zaměřit azimut a sklon. Většinou to je tak, že se do úžiny vejde buď kompas nebo já. Obojí najednou ne a ne se vmístit. Měření se mi daří dokončit teprve v krkolomné pozici hlavou dolů. Petr se za námi ohání kladivem a snaží se nejostřejší břity v úžinách urazit. Moc to sice nejde, ale přece jenom výstup zpět byl pohodlnější. Vyvrcholení přichází v úžině, která nemá dno. Podzemní potok se prostě prořízl do obrovského dómu. Kam, to ještě nevíme, protože pod sebou vidíme jenom tmu a je slyšet vodu. Libor obtížné místo s obrovskou námahou vystrojil lanem a asi to byl nejsložitější manévr, který jsme kdy na expedicích při objevování dělali. Lano tady viselo na 7 jistících bodech. Potom už bylo jednoduché slanit do gigantického dómu.

Komplikovaný lezecký úsek ve stropě dómu nejlépe vychutnáváme při výstupu. Nejprve po laně vyšplháme pod strop dómu a zdá se, že není kam lézt dál. Teprve po vyhoupnutí na malý skalní most osvítí karbidka druhé okno do stropu a je patrné, že dále stoupá úzká puklina, které se propadlo dno.

Vraťme se k našemu objevnému postupu, protože zpět do stropu dómu jsme lezli až za mnoho hodin. Úplně se ocitáme v jiném jeskynním světě: z hnusného jeskynního kanálu do jeskynní klenotnice v pravém slova smyslu. Něco podobného ještě nikdy nikdo z nás neviděl, a to můžeme tvrdit, že máme ledajaké jeskyně u nás i ve světě prolezeny! Dóm je totiž vytvořený ve fylitech, to samo o sobě je zvláštní, jen strop je vápencový. Do mohutné, přes 80 m dlouhé prostory se ze stran sypou sutě černých fylitů, pod obrovskými skalními bloky bublá potůček a z kamenného chaosu rostou celé lesy sněhobílých krápníků a brček. Jak postupujeme vpřed, osvěcujeme stále nové a nové scenérie. Před námi ze tmy vystupují bílé stalagmity

ve tvaru V - symbolu naší revoluce, křišťálový lustr utkaný z kamenných pavučin, nepřehledné množství brček s tenkými výrůstky přes 30 cm trčícími do prostoru, jako by nějaká záhadná síla hnala kamenné vlákno do tmy. V suti se blýskají drobné krystaly sádrovce. Některé krápníky už nevydržely svoji vlastní váhu a zřítily se, ale na jejich místě vyrůstá další mladá generace. Koloběh života? Ale kamenného. Objevujeme stále nové a nové detaily. Úplně zapomínáme na čas, na to, že existuje svět na povrchu a hlavně, že nás čeká tvrdý výstup. Jedině náhodný pohled na hodinky říká jasně: Zpět! Zásoby karbidu na svícení jsou přesně vypočteny, a pokud bychom nepřišli do tábora v určeném čase, služba by vyhlásila poplach.

x x x

S jeskyní "Na palouku", která dostala název Achernar podle první hvězdy, která nad jeskyní večer vychází, se musíme pomalu rozloučit.

Objevili jsme další jeskyni, která si vyžádá spoustu času a sil na průzkum.

Naposled nastupujeme v početném týmu 7 lidí na dno jeskyně Achernar do hloubky -252 m. Už máme přesně spočítanou délku a víme, že jeskyně měří 1.542 metrů. Chceme na dně fotografovat unikátní výzdobu a celou jeskyni odstrojit, tedy vynést z ní všechna lana a nechat ji tak, jak ji příroda stvořila.

Postupujeme rozlehlým dómem a fotografujeme. Černé stěny pohlcují velké množství světla a na jeden snímek spotřebováváme až 10 vakužárovek. Dálkové optické synchronizátory blesků fungují skvěle. Milan Repík, který je pro nás zhotovil, zaslouží více než naše díky! Fotografování nám trvá skoro 3 hodiny. Na každý snímek musíme pečlivě volit úhel osvětlení i jeho intenzitu. Film máme naexponovaný a musím ho vyměnit. Spěchám, protože chci udělat ještě pár záběrů detailů a zadní stěna fotoaparátu odskakuje rychleji, než jsem počítal. Drahocenný film letí rovnou do vody. Reakci mám okamžitou. Skáču za ním a doufám, že se do kazety nedostala voda. Víc tu dělat nemohu.

Další den máme po náročné akci volno. Večer probíhá ve znamení "divočiny", protože po stromech nad námi lezou "posunové" a vydávají strašlivé prskavé skřeky. Pokud by člověk nevěděl, že na Zélandu nejsou velké šelmy, asi by mu ze zvuků moc dobře po těle nebylo. "Posunové" se marně snaží dostat teď na již dokonale zabezpečené potraviny a jsou z toho mrzutí.

Naše síly jsou teď upnuty na jeskyni, kterou jsme

nazvali Bohemia a asi vejde do dějin speleologie. Posuďte sami. Už jsme v jeskyni zmapovali přes kilometr chodeb, a ne ledajakých, ale mohutných tunelů, kudy by mohl projet automobil. Podle mocných náplavů štěrků musela jeskyni vytvořit dávná řeka, jejíž vody si skálou našly cestu někam hlouběji. My jsme se tu řeku snažili nalézt a ono se to skutečně podařilo. Těžko říci, kdo má největší zásluhy, ale Libor kladivem prosekal jedno úzké místo a s Láďou a Petrem nalezli cestu k podzemní řece.

1. dubna je náš obrovský den. Přišli se na nás podívat dva zélandští jeskyňáři a zařazujeme je do Pavlova týmu. Je to sice paradox, že jim děláme průvodce v jeskyni v jejich vlasti a že jim dovolíme zúčastnit se průzkumné akce, ale při expedicích už to tak chodí. Netušili jsme, že Pavlův tým se dostane k podzemní řece a po ní o notný kus dál a objeví ohromnou prostoru, ve které jeden z novozélandských jeskyňářů téměř zabloudí a kluci ho budou tři hodiny hledat. Večer nám líčí své zážitky, oči jim září a nikdo z pětice nemůže nalézt vhodné výrazy pro rozměry dómu. Sjeli po laně podél vodopádu a ocitli se vedle jezera. Voda sice mizela mezi kameny, ale nad nimi se pod stropem dalo projít dál. Ocitli se v nesmírně rozsáhlé prostoře a utíkali suťovým svahem dolů k vodě. Vřískali radostí a v koutku duše se skrývala obava, zda snad nevylezli z jeskyně ven. Tak obrovskou prostoru objevili.

Můj dokumentační tým se strašně těšil na další akci a nemohli jsme se dočkat rána.

Byla to nesmírně tvrdá akce a ten den jsme zmapovali přes 700 m jeskyně. Nejúnavnější byl poslední úsek na podzemní řece. Libor znal jenom kus a zbylou část nám popsal Pavlův tým. Měli jsme toho plné zuby, ale věděli jsme, že musíme měřičský polygon dotáhnout až do obrovské prostory, aby další tým mohl pokračovat. Nakonec jsme to zvládli a dokonce nám ještě zbyl čas na prohlídku dómu.

Šli jsme po popsané cestě a kluci tu a tam vystavěli malého mužíka z kamenů. Bylo to pro nás dobré vodítko, ale mužíci u podzemní říčky na dně dómu končili. Nám se zdálo, že mohutná hradba kamenů před námi není až ke stropu. Drápeme se sutí nahoru a podle neporušenosti jejího povrchu je jasné, že kluci z týmu před námi tady nebyli. Vyhupujeme se na vrcholek kamenitého hřbítku a s pocitem blíže neurčité směsice strachu a zvědavosti němě zíráme do nekonečné tmy. Stěny se rozestupují, svah běží někam dolů a strop není vidět. Bezděčně zakláním hlavu. Ne, nevidím hvězdy, a vlastně na povrchu je den.

Není to sen, objevili jsme něco, co se podaří jen pár vyvoleným.

x x x

V naší poslední zprávě jsme se v našem superobjevu zastavili na velkém předělu v nesmírně rozlehlém dómu a dívali se do tmy. Dva christchurští jeskyňáři, kteří se s námi zúčastnili jedné akce, si naše objevy nenechali pro sebe a mezi tím, co my jsme pokračovali ve výzkumu, zélandské noviny přinesly zprávu o překvapivých objevech Čechů na Owenu.

Tři další velmi tvrdé akce jsme museli zorganizovat do jeskyně, abychom dómy zmapovali a vůbec pochopili jejich rozměry. I když nemáme zatím vše přesně spočítané, můžeme říci, že náš největší objevený jeskynní systém měří 3.170 m, je hluboký -393 m a touto hloubkou se řadí na 7. místo na Novém Zélandu! Z toho největší superdóm je skoro 100 m široký a přes 200 m dlouhý! Je to vlastně plocha 2 fotbalových hřišť.

Mnoho jeskyňářů nemá zkušenosti z mapování obrovských prostor, my jsme je též neměli, protože jen málokomu je dáno jeskyňářským Pánembohem objevit něco takového. Nestačí jenom běžná trojice mapérů, která měří a zakresluje, ale jsou potřeba další dva lidé, kteří jdou podél stěn a svítí mapérům na obrysy prostor.

Poslední akce nebyla jenom mapovací, ale zároveň jsme při ní objevovali dál. To nebývá obvyklé, ale čas nás k tomu donutil. Postupovali jsme po toku podzemní říčky, která odbočila z hlavní prostory. Petr obhlížel terén a oznamoval kudy mapovat. Mně to ale v jednu chvíli nebylo moc jasné, tak si od něho znovu nechávám ukázat cestu. Přelézání velké tůně traverzem po skále se mi moc nelíbí, ale Petr mě ubezpečuje, že když to přelezl on, musím to bez problémů přelézt i já. Sotva to dořekl, letí pozadu do tůně. Ulomil se s ním chyt a Petr se nedobrovolně koupe. Ve 4° C to není žádná legrace a Petrovi do smíchu nebylo. Okamžitě se musel svléknout a všechno vyždímat. Jen díky speciálnímu spodnímu prádlu, které dokáže rychle odpařovat vodu, mohl pokračovat v akci.

Mně nebylo po těle moc dobře při předposlední akci. Obrovské prostory jsme teprve začínali mapovat a neuměli jsme se v nich ještě orientovat. Vyrazil jsem napřed před kluky, někam do tmy hledat nejlepší přístup k vodě, ale ona jedna karbidka pochopitelně nasvítí mnohem méně než karbidek několik, a málem jsem se ztratil. Věděl jsem sice směr, kam mám jít, ale nějak jsem se nemohl proplést mezi kameny velikými jako čtyřpatrový dům.

Všechno se to na mě jakoby řítilo a svíravý pocit v krajině břišní velice dobře charakterizoval mé pocity. Trvalo to jen chvilku, než se na hraně balvanů u stropu objevil Jirka a posvítil. Rázem se vše zdálo velice jednoduché a nevím, z čeho jsem mohl mít strach.

Poslední večer sedíme dlouho do noci v táboře u ohně a vzpomínáme. Vzpomínáme na domov, na chvíle prožité při průzkumu a vyprávíme své zážitky z předchozích expedic. Popíjíme čaj a každý vychutnává 4 přidělené sušenky. Hody to moc nejsou, ale tady je to pro nás přepych. Přepych byl taky maso z králíka! Sice jsme ho neulovili, ale ukradli a snědli. Nevěříte, že se dá v divočině ukrást králík? Skutečně dá. Libor ho prostě ukradl lasičce, která ho téměř před našimi zraky zakousla.

Je nám líto, že nemáme kytaru, moc by se tady hodila. Ráno musíme "romantický" oheň změnit v užitečného pomocníka. Budeme pálit všechen spalitelný odpad a to, co spálit nejde, musíme snést z hor dolů. V přírodě nesmí být ani stopa po naší činnosti. Je to přání nejenom našich hostitelů, ale přikazují nám to i naše morální zásady. Jenom v jednom bodě to nejde splnit. Tráva pod stany za těch 7 týdnů skutečně dostala zabrat a chvíli jí bude trvat, než se vzpamatuje.

Mohutným pokřikem "sbohem Achernar a Bohemie" se loučíme s horami. Ozvěna nám několikanásobně odpovídá. Těžké krosny na záda, otočení a poslední pohled. V hlavě je neuvěřitelná směsice myšlenek. Už jsme sice z průzkumu dost zničení a unavení, ale "naše" jeskyně pokračuje! Asi se sem těžko někdy vrátíme. Sbohem divočino, přeji ti klid a málo lidských návštěv.

x x x

9. dubna jsme všichni dole pod horami na pozemcích farmy. Ještě jsme stačili prolézt dvě 100 let staré štoly na dolování zlata, ale mimo 5 cm velkých jeskynních kobylek jsme nic nenašli. Taky jsme se pokusili nalézt teoretické místo vývěru vody z našich jeskyní, ale v dlouhém a divokém údolí řeky Fyve River by na to bylo potřeba více času. A potom už pro nás přijíždějí autobusem jeskyňáři a definitivně se loučíme s horami plnými jeskyní a s farmářem Ken Farellem, který se zdá být z loučení dost naměkko.

Bud nás neveze přímou cestou do Christchurch, ale oklikou přes západní pobřeží. Máme možnost vidět unikátní abrazní jeskyně, z nichž jedna vyfukuje z komínu v nepravidelných intervalech gejzír mořské vody a celé okolí se příbojem chvěje, že to snad všechno musí každou chvíli

spadnout. Punakaiki, jak se celé místo jmenuje, je hodně turisty navštěvováno a trochu nám dělá problém kulturní kontakt s civilizací. Taky naše oblečení není nejčistší a zrovna nevoní. Na východní pobřeží do Christchurch se s námi autobus musí přešplhat přes horský průsmyk Arthur Pass. Motor jede na plné obrátky a někdy nezbývá než zařadit jedničku. Totéž při sjezdu na druhou stranu hor, kde máme jenom větší strach, protože vidíme před sebe do hlubokého údolí.

V Christchurch hned druhý den jsme v centru pozornosti nejenom jeskyňářů, ale i dvou novinářů. Dělají s námi interview a fotí nás. Naše jeskyně Bohemia totiž zamíchá pořadím nejhlubších a nejdelších zélandských jeskyní. Svojí hloubkou -393 m je na sedmém místě a dómy nazvané Sen albeřických jeskyňářů jsou skutečně největší na Novém Zálandu.

Dlouho do noci jsme diskutovali o všech možných jeskyňářských problémech a Bud, který sbírá vše, co se týká speleologické bibliografie, nám na videu pouští mnoho filmů. Nejvíce nás překvapuje film o naší jeskyni Domica z šedesátých let. Ani my ho neznáme, a protože je samozřejmě v češtině, snažíme se Budovi něco z toho přeložit.

Měli jsme několik dní na oddych, ale museli jsme vyprat sebe a ohromné množství prádla a tady poopravit různé součásti výzbroje a svršků každého z nás. Chtěli jsme odeslat balík se vzorky hornin na laboratorní zpracování k nám, ale cena za 1 kg je tak strašná, že se ještě musíme poradit co poslat. Úřednice na poště vůbec nevěděla, kde Československo je a hledala někde mezi Oceánií. Přitom díky naší revoluci je tu o nás hodně psáno a již tři články o naší výpravě v místních novinách Československu též ostudu neudělaly. Velké zpestření nám naši hostitelé připravili v podobě dvou vyjížděk na kajaku. První z nich byla pro začátečníky v mořském zálivu a skončila tím, že nás naše instruktorka naházela v kajacích z třímetrového mola do vody. Mysleli jsme, že si dělá legraci. Ale ona to myslela vážně a ono to skutečně nic nebylo. Jenom asi dva z nás se vykoupali. Druhá vyučovací hodina byl sjezd 17 km dlouhého úseku divoké řeky Waimakariri River. Byl to neobyčejný zážitek a jenom litujeme, že nemáme víc času, abychom mohli jet další úsek.

Výlety na kajacích se vydařily, ale naše týdenní cesta do Jižních Alp moc ne. Ono se to dalo ale předpokládat, protože místní ledovcové hory mají jedno z nejhorších počasí na světě. První den to ještě šlo. Druhý den pršelo, třetí den bylo docela pěkně a tak jsme vyrazili k ledovci

Hooker k malé chatce. Čtvrtý den jsme chtěli projít vysoko položeným sedlem na druhou stranu hor na západní pobřeží. Nepovedlo se. Během výstupu začalo chumelit, zvedl se extrémně silný vítr a ledovec v závěru výstupu byl díky počasí a nedostatku starého sněhu pro většinu z nás neschůdný. Otočili jsme to zpět na chatu, kam jsme slezli strašně zmrzlí a promáčení. Pátý den jsme v silném lijáku dorazili do výchozího bodu vesničky Cook a šestý den pro nás Bud přijel. Teď tady sedíme v teple v Christchurch a vzpomínáme na nepěkné dny.

x x x

Je pátek 27. dubna. Sedím v křesílku, příjemně hraje hudba a já se snažím na silně se houpající lodi sepsat poslední dopis. Nastal zlom při naší výpravě. Okolo poledne jsme se nalodili na loď Arahura a asi za 3,5 hodiny bychom měli z malého přístavu Picton na Jižním ostrově dorazit do Wellingtonu na Severním ostrově. Poslední tři dny proběhly ve znamení loučení a diskusí s novozélandskými jeskyňáři. Nejprve v Christchurch, kde nám místní jeskyňáři nesmírně pomohli, a potom v Nelsonu, na severu ostrova, kde o nás byl veliký zájem. Na skupinku Čechů se přišlo podívat mnoho lidí. "Párty", jak se takovým večerním sešlostem tady říká, probíhají trochu odlišně od našich. Na stole je spousta různých salátů, toastů a zákusků. Všichni se obsluhují sami a nepije se tolik alkoholu. Pro nás bylo také nezvyklé, že několik manželských dvojic si sebou vzalo malé děti, často jen několik měsíců staré.

Tady už je podzim v plném "proudu". Květy uvadají, opadávající listnaté stromy se barví do žluta, rána jsou chladnější a před několika dny prý v Christchurch mrzlo. Doma se naopak asi všechno začíná zelenat a rozkvétat. Jsme už dlouho na cestách a trochu se nám stýská. Nejlépe by bylo hned po speleologických průzkumech odjet domů. Ale každý z nás chce alespoň trochu navštívenou zemi poznat z jiné stránky než jeskyňářské. Jet sem někdy znovu jako obyčejný turista je pro nás zatím z finančních důvodů nemyslitelné. Nikdo z nás jako jednotlivec si není schopen zaplatit letenky. Jedině dvouletá brigádnická práce naší speleologické skupiny nám umožnila uspořádat expedici na druhý konec světa. Každý člověk, hlavně mladý, by měl cestovat a poznávat. Daleko víc by si vážil toho, co má ve své vlasti. Čím více by cestoval, tím raději by se vracel a zjišťoval, že i doma je stále něco nového, že naše zem je nejhezčí na světě a že je na ní něco neobyčejně krásného. Největší zločin proti

lidskosti je, že náš minulý totalitní režim úmyslně potlačoval poznávat nové a poznamenal tím v podstatě dvě lidské generace. Všude při svých výpravách jsme potkávali mladé lidi s batohy na zádech. Toulali se po cizích zemích a přiváželi domů nejen zážitky, ale i zkušenosti. Slyšeli jsme směsice různých jazyků, jenom češtinu jsme nějak postrádali.

Cesta z Christchurch do Nelsonu, nám již známým, půjčeným miniautobusem, je dlouhá přes 450 km, ale je na co se dívat. Nejprve jsou jen holé spasené kopce, kde eroze už začíná ničit půdu, ale pak se silnice přehoupne přes hřbet a sjíždíme na východní pobřeží. Máme pocit, že jsme se ocitli v krajině modelové železnice. Vpravo moře, vlevo skalnaté srázy a silnice s mosty a tunely se několikrát křižuje s železnicí. V jednom skalním ostrohu jsou čtyři tunely. Jeden železniční, dva silniční - pro každý směr jeden, a těsně u moře je velká abrazní tunelová jeskyně vykotlaná činností příboje.

Pro nás vítaným překvapením bylo malé turistické městečko Kaikoura. V maorské řeči to znamená "jídlo z moře" a vzniklo v dobách, kdy zde domorodci lovili tuleně. Jak se ale záhy můžeme přesvědčit, nestačili vybít všechny. Tuleni se válí na skalách v moři i na pobřeží a vůbec se nebojí lidí. Sice se po našem ukvapeném vystoupení z autobusu stáhli dál na skály, ale pak přišli a k jednomu zvířeti jsme se mohli přiblížit do bezprostřední blízkosti. Poulil na nás své veliké červené oči, pak otevřel tlamu a vydával jakési štěkavé, chrčivé zvuky. Nevím, zda se nás snažil zaplašit, nebo zdravil. Vůbec mu naše přítomnost nevadila a pohodlně se rozvalil na vyplavené hromadě řas.

Jiný osud než tuleně potkal obřího pštrosa moa. Maoři ho do jednoho vyhubili. Nelétal, a proto byl asi pro ně velice vítaným úlovkem. Měli jsme to štěstí, že na Mt. Owenu jsme při našich výzkumech našli v některých jeskyních kostry těchto obrů. Pečlivě jsme je vyfotografovali a zdokumentovali, ale výsledky našich paleontologických objevů jsme mohli konzultovat až v Nelsonu, kde jsme byli hosty u specialisty na ptáky moa, u jeskyňáře Trevora. Dověděli jsme se, že naše nalezené kostry patřily k menšímu druhu. Pták byl vysoký něco přes 1,5 m, a když jsme spatřili model lebky s mohutným zobákem, nechtěli bychom se s ním někde v lese poprat. K našemu údivu Trewor z krabice vybalil obrovskou holenní kost, vykopanou někde v jeskyních na západním potřebí, a vysvětlil, že patřila moovi vysokému ve hřbetu přes 2 m. Když připočítáme ještě 1 m dlouhý krk s mohutnou hlavou, máme před

sebou obrovské monstrum, které běžně pobíhalo po krajině Nového Zélandu.

Odjezd z Jižního ostrova je definitivní tečkou za expediční částí našeho pobytu na Novém Zélandu.

Ve Wellingtonu nás má čekat agent s mikrobusem, který jsme si předem telefonicky objednali a rádi bychom 12 dní cestovali po Severním ostrově. Chceme navštívit horká jezera, sopky a samozřejmě jeskyně, ale to už můžeme vypravovat sami.

Radko Tásler

D I S K U S E

ZÁVĚRY AKTIVU ZÁSTUPCŮ

Opis prezenční listiny:

Členové a náhradníci ÚV ČSS: Panoš, Demek, Skřivánek, Bílková, Nosek, Řehák, Kubeš, Wagner, Hromas, Milka, Hovorka

Členové ÚRK ČSS: Stárka, Horušický, Moravec

Zástupci KV: Bosák (Stč-Praha), Musil (Jč KV), Korunka (Zč KV), Velechovský (Sč KV), Kubeš (Jm KV), Moravec (Sm KV), Řehák (Vč KV)

Zástupci ÚOK: Ložek (vědecká), Kučera (dokumentace), Demek (výchova), Baroch (hist. podzemí), Piškula F. (speleopotápění), Matýsek (technická), Bosák (mezinár. spolupráce)

Zástupci ZO ČSS:

1-01 Březina
1-02 Pecka
1-04 Komaško
1-05 Jäger
1-06 Vojíř
1-07 Rubín
1-10 Hovorka

2-03 Musil

3-01 Říha
3-03 Kroha
3-04 Cvrk
3-05 Baroch

4-01 Malík
4-02 Kocourek
4-03 Veselý

5-01 Balatka
5-03 Kopecký
5-04 Kyselák
5-05 Žák

6-01 Bartoň
6-02 Jakubec
6-04 Chaloupka A.
6-05 Kubeš
6-07 Bulva

6-09 Sláma
6-10 Heger
6-11 Himmel
6-12 Vrána
6-13 Culek
6-15 Moučka
6-16 Cigánek
6-18 Prokop
6-20 Štos
6-22 Moučka Petr
6-23 Šimeček
6-24 Kačmařík

7-01 Wagner	7-05 Moravec	7-10 Tichopád
7-02 Benýšek	7-07 Ledecká	7-11 Pavlů
7-04 Augustýnek		

Z á p i s

z aktivu zástupců všech složek České speleologické společnosti ze dne 24. února 1990 v Praze

1. Aktivu se zúčastnilo 44 základních organizací svými zástupci, dále členové ústředního výboru, kontrolní komise, krajských výborů a ústředních odborných komisí.

2. Aktiv zahájil předseda ČSS doc. Panoš a uvedl změnu garanta, kterým se stalo ministerstvo životního prostředí.

3. Řízením diskuse byl pověřen místopředseda ČSS dr.Skřivánek.

4. Byla ustavena Komise pro zápis z návrhů z pléna a po vyškrtnutí členů stávajícího ÚV ČSS komisi tvořili: Stárka, F. Piškula, Havel, Bosák a Cílek.

5. Diskuse:

5.1. **PIŠKULA F.**: přednesl jednotné stanovisko JmKV ČSS dohodnuté na koordinační schůzce 22.2.1990:

a) zachovat ČSS, vzhledem k tradicím není důvod měnit název a rozbíjet společnost,
b) poskytnout max. samostatnost základním organizacím,
c) nejvyšším orgánem ČSS by měla být valná hromada zástupců ZO (klubů),
d) zrušit krajské výbory,
e) ÚV bude hájit zájmy ČSS vůči orgánům státní správy a zahraničí v redukované podobě s profesionálním sekretariátem,
f) podle potřeby budou ustavena oblastní sdružení,
g) ÚOK, které pracují, nutno zachovat, mají nezastupitelnou roli (např. edice publikací, výchova atd.),
h) ustavit komisi pro tvorbu stanov (JmKV navrhuje Moučku, Piškulu F. a Hrušákovou).

5.2. **PANOŠ:** tlumočil aktivu pozdravy od rekonstruované Slovenské speleologické společnosti a apeloval na zachování ÚOK a jejich nezastupitelné role v životě ČSS.

5.3. **BOSÁK:** přednesl zamyšlení nad historií vzniku a působení ČSS. I přesto, že se musely ctít pravidla tehdejší hry, podařilo se mnohé probojovat (např. zahraniční spolupráce, volby na 2. sjezdu ČSS apod.). Apeloval na zachování jednoty ČSS, která zahraničními orgány a partnery byla mnohdy brána jako reprezentant speleologie v Československu, protože federální orgán - Československý

CHKO ČESKÝ KRAS

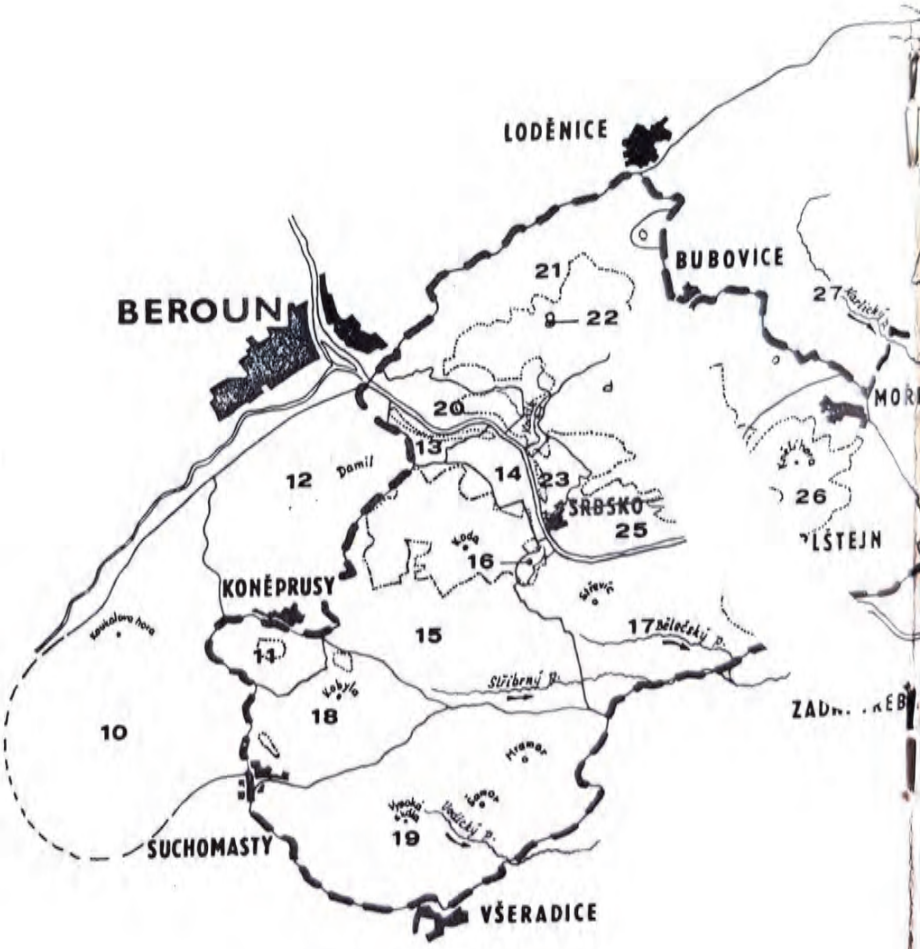

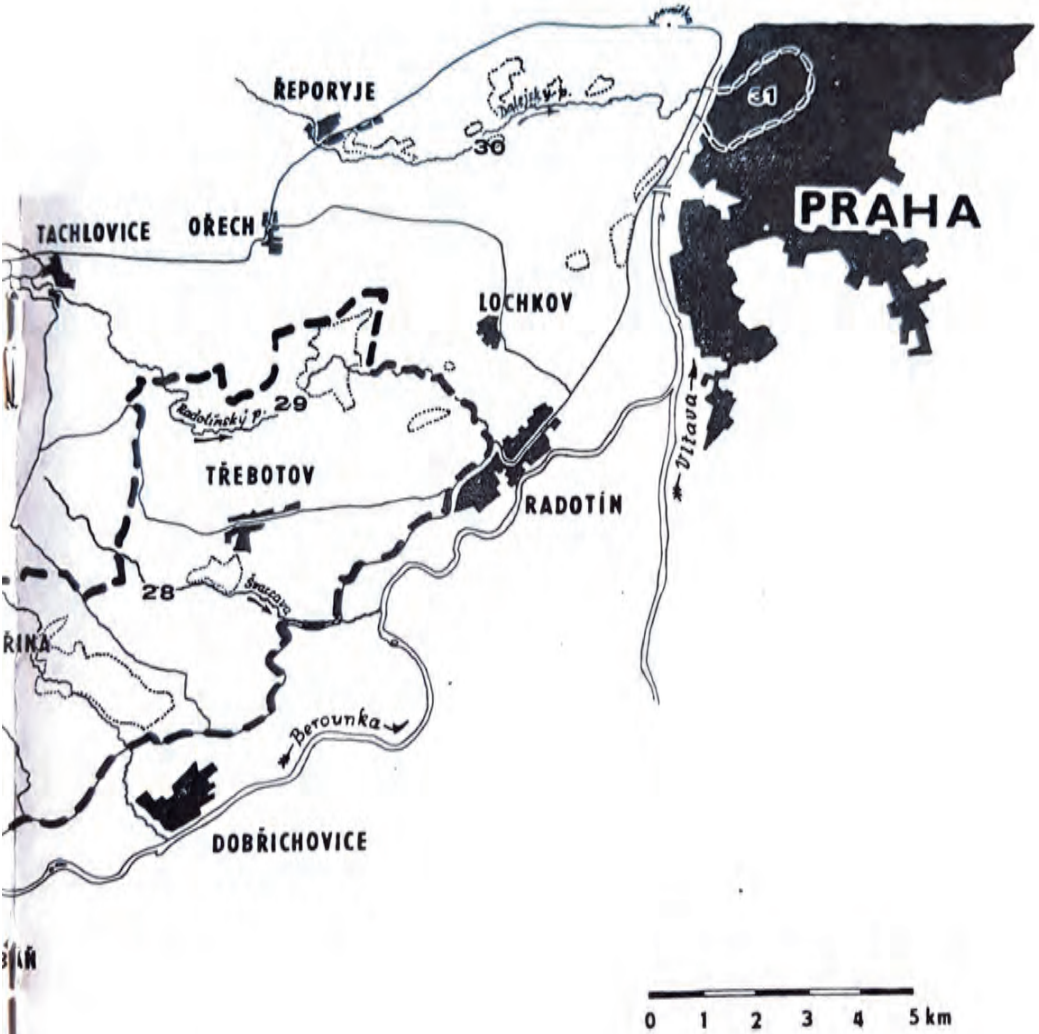

HRANICE CHKO ČESKÝ KRAS

HRANICE MALOPLOŠNÝCH CHÚ

29
17 23

HRANICE KRASOVÝCH SKUPIN

speleologický komitét se nikdy nedokázal jednotně dohodnout; to vyplývalo z najmenovaného kádrového složení. Poté podal informaci o rekonstrukci a cílech ÚOK pro zahraniční styky, které budou spočívat zejména v koordinaci nezbytně nutných úkonů (např. přijetí, výměna informací).

5.4. **KOPECKÝ:**

a) zachovat ČSS,
b) ÚV by měl zastupovat ČSS vůči orgánům státní správy a UIS,
c) ÚOK budou mít povinnost reagovat na potřeby ZO a budou vznikat podle potřeby, např. ÚOK pro pseudokras,
d) do konce roku 1990 dořešit problematiku časopisu ČSS,
e) při zachování KV by v něm měli být zahrnuti zástupci všech ZO, v případě zrušení pak zřídit oblastní výbory podle geografického členění,
f) ZO by měly mít plnou právní i ekonomickou samostatnost a měly by být zachovány odvody pro centrální potřeby ČSS.

5.5. **LEDECKÁ:**

a) zachovat strukturu i název ČSS?
b) zajistit právní a hospodářskou samostatnost ZO,
c) KV zrušit nebo zachovat jen koordinační funkci, tzn. bez řídící funkce,
d) snížit počet členů potřebný pro zřízení a zachování ZO na 5 osob, vzhledem k tomu, že mnozí členové ZO ČSS byli v jeskyni naposledy za Marie Terezie,
e) zachovat ÚOK,
f) změnit podmínky usnášeníschopnosti ZO - při přítomnosti 50 - 66 % členské základny se na projednávaném bodu musí shodnout nadpoloviční většina.

5.6. **HOVORKA:** zachovat ČSS se zjednodušenou administrativou na nezbytné minimum a odvody pro ČSS měnit pružně a zavést úlevy odvodů při subdodávkách.

5.7. **BAROCH:** zachovat ČSS a ÚV, zachovat ÚOK, zrušit KV ve většině krajů a snížit počty členů pro vznik ZO.

5.8. **VELECHOVSKÝ:** vyzval diskutující, aby se soustředili jen na nové náměty.

5.9. **ŘEHÁK:** přednesl názor ZO 5-01 a 5-02:

a) zachovat strukturu i název ČSS, jakož i odvody pro ÚV,
b) zabezpečit úplnou samostatnost ZO,
c) navrhl potřebu tří profesionálních pracovníků v sekretariátu ÚV ČSS a to: /1/ pro vedení centrální dokumentace a časopisu, /2/ pro administrativu (jednatel) a /3/ výkonný tajemník (práva, ekonomie, apod.),

d) nejvyšším orgánem ČSS by se měla stát valná hromada tvořená jedním zástupcem každé ZO,
e) zachovat ÚOK,
f) zrušit KV a vytvořit oblastní výbory,
g) zachovat termín sjezdu.

5.10. **KYSELÁK:** posunout termín sjezdu o několik dní, aby se sjezd nekonal dne 17. 11. 1990.

5.11. **MUSIL:**
a) zachovat strukturu i název ČSS i KV jako koordinační článek a ÚOK,
b) nejvyšším orgánem by se mělo stát shromáždění zástupců ZO (po jednom delegátu),
c) zabezpečit právní subjektivitu ZO,
d) omezit administrativu,
e) zachovat termín sjezdu.

5.12. **VESELÝ:**
a) zachovat strukturu ČSS,
b) vyměnit pasivní členy ÚV a ÚOK,
c) zachovat KV nebo koordinační výbory,
d) zřídit ÚOK pro pseudokras,
e) snížit počet členů pro založení ZO na 5,
f) dořešit problematiku ÚOK pro historické podzemí vůči ČBÚ a vyřešit otázku kvalifikace speleolog-lezec pro hospodářskou činnost.

5.13. **MATÝSEK:** v katalogu dělnických profesí je jen kvalifikace horolezecká, v nové vyhlášce bude i kvalifikace speleologická (81,- Kčs).

5.14. **BŘEZINA:** upozornil na existenci vyhlášky o smluvních cenách.

5.15. **MILKA:** navrhl, aby se z diskuse vybraly zásadní problémy a o nich se hlasovalo.

5.16. **BOSÁK:** vyzval diskutující, aby upřednostňovali jiné návrhy než ty, které již byly předneseny.

5.17. **HAVEL:**
a) podpořil vystoupení zástupce JmKV,
b) zpružnit činnost ÚOK pro výchovu,
c) vzít na milost zpět Stalagmit,
d) na sjezdu provést volbu z více kandidátů,
e) požádal o podporu iniciativy OF k odchodu složek armády z jeskyně Výpustek v Moravském krasu.

5.18. Diskuse ke Stalagmitu a vyjasnění stanoviska k tiskovému orgánu ČSS se zúčastnil **Vojíř** (Stalagmit vydává ZO jako periodikum v poetu 5 000 výtisků), **Skřivánek** (ÚV vydává zpravodaj ÚV - Speleo, prvé číslo je v přípravě),

Piškula (navrhuje, aby se zpravodaj ÚV i nadále jmenoval Stalagmit), **Vojíř** (to by se muselo zrušit rozhodnutí MK ČSR), **Hromas** (Zo 1-06 vydávala Stalagmit ještě před založením ČSS a potom byl nabídnut jako orgán ČSS), **Havel** (nepřít se o názvu ale přednést zpět do ČSS), **Pecka** (má ÚV kapacitu vydávat nový časopis?), **Cílek** (Vojíř sám odmítl vydávat Stalagmit jako ústřední časopis, ÚV je schopen vydávat, což dokládá 10 titulů Knihovny České speleologické společnosti za poslední 3 roky) a **Cigánek** (vrátit se k základním tématům diskuse).

5.19. **TICHONOVÁ:**

a) musí být kontrola využití prostředků odvedených ze ZO do fondu ÚV,
b) jak řešit vznik speleologických organizací mimo strukturu ČSS dle nového spolčovacího zákona,
c) snížit počet členů pro založení nové ZO, ale počet 5 osob je málo,
d) nejvyšší orgán ČSS - valnou hromadu - pružně svolávat podle potřeby.

5.20. **CULEK:** snížit limit počtu členů pro založení ZO na 5 osob.

5.21. **BAROCH:** rozhodnutí ZO jen nadpoloviční většinou.

5.22. **MATÝSEK:**

a) odvody financí do fondu ÚV řešit z rozpočtu (tzn. předpokládané výše hospodářské činnosti) rozpočítáním plánované částky na člena a odvedením,
b) zřídit několik druhů hospodářských zařízení při ÚV ČSS: /1/ cestovní kancelář, /2/ výrobní družstvo na pomůcky pro speleologii a /3/ školící středisko pro průmyslové lezení pro zájemce mimo ČSS za úplatu.

5.23. **PANOŠ:** vzhledem k tomu, že se rozpadl federativní komitét, nutno řešit otázku zastoupení ČSS a SSS v UIS a hrazení členských povinností v této organizaci. Navrhl zahájit jednání o formě federativního orgánu se SSS.

5.24. **BENÝŠEK:** podpořil zachování KV.

5.25. **PROKOP:** poukázal na nutnost se bránit proti živelnému vzniku speleologických spolků mimo struktury ČSS.

5.26. **KUČERA:**

a) jak řešit otázku zastoupení ve valné hromadě, když ZO budou mít jen 5 členů. Malé organizace by byly zvýhodněny vůči těm větším,
b) objasnil roli Mžp ČSR po posouzení SÚOP. Upozornil na nutnost odevzdávání dokumentace. To bude platit i pro cizí organizace.

5.27. **PANOŠ:**

a) požádal o podporu snah proti privatizaci zpřístupněných jeskyní,

b) podpořit stanovisko zástupců zpřístupněných jeskyní.

5.28. **PIŠKULA:**

a) podpořil požadavky předřečníka,

b) ustavit Československou speleologickou federaci s cílem zastoupení ČSS a SSS v zahraničních orgánech a vystupování a hájení čs. zájmů vůči zahraničí.

5.29. **MILKA:** hlasovat o zásadních otázkách, např. o centrální dokumentaci, centrálních akcích a sídle společnosti.

6. Přestávka, v níž Komise pro zápis připravila podklady pro hlasování, souhrny otázek pro odpolední hlasování.

7. Hlasovní o zásadních otázkách činnosti ČSS. Řízením hlasování byl Komisí pověřen Bosák.

Bylo upřesněno hlasovací právo:

a) každý zástupce ZO (44 hlasů),

b) jeden hlas za ÚV (hlasoval předseda),

c) jeden hlas za Revizní komisi (hlasoval Horušický),

d) nebyly odsouhlaseny hlasy pro zastoupené KV a ÚOK.

7.1. Pro zachování ČSS: +46 hlasů, -0, zdržel 0

7.2. Pro zachování názvu ČSS: +46 hlasů, -0, zdržel 0.

7.3. Pro ustavení Československé speleologické federace, s tím aby ČSS zastupoval v UIS a staral se zde o naše záležitosti a aby to byl volený orgán: +38, -2, zdrželo 6.

7.4. Pro pověření ÚV, aby zahájil jednání o Československé speleologické federaci v procedurálních otázkách se SSS: +40, -2, zdrželo 4.

7.5. Pro plnou právní subjektivitu ZO, z toho vyplývajících povinností a zodpovědnosti, a pro ÚV neomezenou hospodářskou činnost podle platných předpisů, vedle základních speleologických činností: +45, -0, zdržel 1.

7.6. Pro návrh změny minimálního počtu členů pro založení ZO v příštích stanovách +33, -5, zdrželo 5.

7.7. Aby Komise pro přípravu stanov připravila stanovisko (bod 7:6.) do příští konference (návrh Havla): +44, -1, zdržel 1.

7.8. Pro snížení počtu členů pro založení ZO ve smyslu spolčovacího zákona: +39, -4, zdrželi 3.

7.9. Pro zachování odvodu z hospodářské činnosti: +45, -1, zdržel 0. K tomuto bodu se rozvinula intenzivní diskuse, z dopolední diskuse vyplývaly některé možnosti odvodu:

a) z celého hrubého objemu hospodářské činnosti,
b) pouze z čistého zisku,
c) z rozpočtu v přepočtu na člena ZO,
d) ze součtu zisku a mezd,
e) po odečtení subdodávek,
f) pružně měnit podle potřeb centrálních orgánů.

V diskusi **Hromas** upozornil na obtížnou kontrolovatelnost manipulace se ziskem a výkazy hospodaření, **Matýsek** vyzval, aby Komise pro přípravu stanov posoudila alternativy, **Piškula** oponuje názoru Hromase, **Cigánek** navrhl odvádět kolik centrum bude potřebovat, **Březina** navrhl počkat na podmínky odvodní povinnosti ze zákona, **Benýšek** hlasuje pro ponechání stávajícího stavu s možností udělit výjimky, **Rubín** navrhuje bod odložil a nechat na Komisi pro návrh stanov posouzení výše a formy odvodu.

7.10. Pro stanovení výše a formy odvodu návrhem nových stanov: +45, -0, zdržel 1.

7.11. Pro zachování KV: +0, -44, zdrželi 2. Návrh odmítnut.

7.12. Pro založení dobrovolných regionálních sdružení podle potřeby s cílem koordinační činnosti v oblasti a arbitráže sporů: +43, -0, zdrželi 3.
V souvislosti se zrušením KV vyvstala otázka číslování ZO a jejich označení i s ohledem na nové správní uspořádání Čech a Moravy. Komise pro návrh stanov musí zvážit všechny možnosti.

7.13. K otázce nejvyššího orgánu se rozproudila bohatá diskuse; ke struktuře sjezd-valná hromada-předsednictvo (Vojíř, Piškula, Demek, Kubeš, Kučera, Bosák), z čehož vyplynuly další body hlasování.

7.14. Pro zřízení předsednictva ČSS: +43,-1, zdrželi 2.

7.15. Pro existenci valného shromáždění delegátů (bez stanovení klíče výběru delegátů): +38, -0, zdrželo 8.

7.16. Pro existenci valného shromáždění a sjezdu: +46, -0, zdrželo 0.

7.17. Pro existenci profesionálních pracovníků v předsednictvu ČSS: +45, -0, zdržel 1.

7.18. Pro zachování sídla ČSS: +41, -0, zdrželo 5.

7.19. Pro zachování ÚOK: +44, -0, zdrželi 2.

7.20. Pro zřizování komisí ad hoc jako dosud: +36, -1, zdrželo 9.

7.21. Pro zřízení hospodářských zařízení (stav dne stávajících stanov): +45, -0, zdržel 1.

7.22. Pro zachování centrální dokumentace: +45, -0, zdržel 1.

7.23. Pro zachování statutu centrálních akcí: +42, -0, zdrželi 4.

7.24. Pro zachování termínu sjezdu: +31, -5, zdrželo 10.

7.25. Pro ustavení Komise pro přípravu stanov ve složení dle návrhů pléna (Piškula F., Hrušáková, Moučka, Hromas, Dobeš); s možností využití konzultace dalších specialistů v ČSS i mimo ni: +44, -0, zdrželi 2.

7.26. V souvislosti s návrhem stanov byla odsouhlasena následující posloupnost aktivit: /1/ sestavit návrh stanov, /2/ rozeslat návrh k oponentnímu řízení složkám ČSS, /3/ podle připomínek složek ČSS bude stávajícím ÚV posouzena nutnost svolání dalšího aktivu (konference) ČSS. Termín sestavení stanov: konec května 1990, shromáždění připomínek: polovina června 1990.

7.27. Odsouhlaseno pověření sekretariátu ÚV ČSS vypracovat a odeslat stanovisko ke snahám o privatizaci turisticky zpřístupněných jeskyní s tím, že do vyřešení otázky jednotné organizace turisticky zpřístupněných jeskyní zmrazit současný stav. Přitom zdůraznit stanovisko nutnosti respektování principů ochrany přírody v tomto procesu.

7.28. Odsouhlasena podpora stanoviska zástupců ZO JmKV ČSS v dopise ze dne 18. ledna 1990 na MNO ČSSR s požadavky týkajícími se jeskyně Výpustek v Moravském krasu.

7.29. Vztah k nově vzniklým organizacím se speleologickou náplní mimo strukturu ČSS bude řešen v kontextu nových zákonných ustanovení.

7.30. Pro platnost dosavadní struktury organizace ČSS: +45, -0, zdržel 1.

7.31. Pro platnost stanov a organizačního řádu ČSS předložených na 2. sjezdu ČSS v Čelakovicích: +46, -0, zdržel 0.

7.32. Odsouhlaseno sestavení dopisu ministru ŽP ČR Hromasem a sekretariátem a osobní předání ministrovi Panošem a Ložkem.

7.33. Odsouhlaseno připravení zprávy pro tisk.

Ze zápisů členů Komise pro zápis sestavili dne 24. února 1990: Havel a Bosák.

Uspořádal a podle zápisu ing. Bílkové doplnil: Bosák, Praha dne 2. března 1990.

P U B L I K A Č N Í Č I N N O S T

ČLENĚNÍ ČESKÉHO KRASU

Upřesnění hranic skupin Českého krasu podle Homolova členění

Od vymezení členění Českého krasu V. Homolou došlo vývojem k určitým odchylkám v zařazování jeskyní. To si vyžádalo určitou úpravu hranic stejně jako jejich přesné vymezení. Úpravy se řídily těmito zásadami:

1) Členění Homoly je v Českém krasu třeba zachovat, je vžité, slouží dobře v orientaci a těžko lze vytvořit lepší. Proto i jeho určité nedostatky (vymezení skupiny 22) je třeba ponechat.

2) Hranice skupin musí být pokud možno v terénu a na mapě dobře určitelné.

Omezení skupin proti ordoviku v jižní hranici mezi Suchomasty a Radotínem se kryje s hranicí CHKO od Radotína podél hranice vápenců až do údolí Vltavy. Severní hranice skupin jde po linii Beroun-Loděnice-Tachlovice-Ořech-Řepory-je-Konvářka (sev. od Dívčích hradů).

Vymezení jednotlivých skupin:

10 - Skupina zahrnuje výskyty vápenců západně od Suchomastského potoka mezi Suchomasty a Královým Dvorem (s dvěma krami vápence Koukolova hora a Lejškov).

11 - Masiv Zlatého koně. Hranice vede podél Suchomastského potoka, od potoka na východ po hranici CHKO (po silnici) do Koněprus dále po hranici CHKO na křižovatku silnic Koněprusy-Bítov, odtud na JJV po silnici na Měňany u rozcestí JV od Zlatého koně po silnici přímo na jih a dále pak po silnici na západ směrem na Čertovy schody.

12 - Vápencová plošina v okolí kót Damil, Koledník, Kosov. Hranice jde od křižovatky silnic Koněprusy-Bítov po silnicích (a hranici CHKO) od Tetína, podél Tetína po hranici CHKO, dále po cestě od sokolovny na sever k Berounce.

13 - Zabírá pravý břeh Berounky u Tetína. Na západě je ohraničena skupinou 12, dále od rozcestí silnice na Srbsko na východ při JV okraji Tetína na odbočku ke hřbitovu a dále po polní cestě k bývalému hradlu a k Berounce.

14 - Navazuje na předchozí skupinu v rozsahu až po Kodskou rokli. Hranice vede z Tetína po cestě ke hřbitovu, odtud po cestě k bývalému hradlu na žel. trati, dále podél Berounky až k vyústění Kodského potoka. Dále proti proudu potoka a hned po silnici na Z až do Tetína.

15 - Zahrnuje Kodskou roli, Kodu a přilehlé výskyty vápenců. Na Z ohraničena hranicí CHKO na S a SV silnicí Tetín-Srbsko až k vyústění hrany levého svahu Císařské rokle. Dále po ostré morfologické hraně levého svahu Císařské rokle a v jejím pokračování k výběžku SPR Koda (severně od kóty 371), odtud k jihovýchodu na silnici, po silnici do Korna, dále na jih po silnici a polní cestě (která běží při vých. okraji rybníku Obora) na silnici při záp. okraji Litně, odtud po silnici na západ až ke křižovatce silnic Koněprusy-Bítov.

16 - Císařská rokle ohraničena na obou stranách hranami rokle od Berounky až za uzávěr rokle při jižní hranici SPR Koda.

17 - Hranicí skupiny na S a SV je údolí Berounky, na JV a J hranice CHKO, z Litně pak po silnici na Měňany asi 300 m a dále k severu po polní cestě a pak silnicí do Korna a dále po hranicích 15 a 16.

18 - Je tvořena vrchem Kobyla, Plešivec. Na západě je hranicí Suchomastský potok, dále po silnici od Čertových schodů po silnici a křižovatku silnic JV od Zlatého koně, dále k JV po silnici až na křižovatku silnic Koněprusy-Měňany-Suchomasty, odtud po silnici do Suchomast.

19 - Zahrnuje vrchy Mramor, Šamor a Vysoká skála, na severu ohraničena silnicí Suchomasty-Měňany-Liteň, na jihu hranicí CHKO.

20 - Na JZ a J ohraničena Berounkou, na severu silnicí Beroun-Lištice-Hostim, na východě běží hranice od Berounky roklí oddělující Alkazar od Šanova koutu a dále k SV až k horní hraně údolí Kačáku a odtud přímo na sever až k silnici.

21 - Údolí Kačáku mezi Sv. Janem pod Skalou a ústím Kačáku do Berounky. Od ústí Kačáku běží hranice při ohraničené oblasti 20 až do Berouna, odtud po silnici do Loděnice, dále po silnici na Bubovice, z Bubovic po silnici až na místo, které leží asi 270 - 300 m sev. od kóty Chlumu (okraj lesa). Odtud jde hranice k JZ a pak k západu k hraně skály Pupek, levém břehu ústí Kačáku.

22 - Hranice jsou dané výskytem travertinu ve Sv. Janu pod Skalou.

23 - Zabírá levý břeh Berounky mezi ústím Kačáku a Srbskem a vrch Chlum. Na západě je ohraničena Berounkou, na SZ hranicí se skupinou 21, tj. od horní hrany skály Pupek (u ústí Kačáku) asi 230 m na východ k výběžku rezervace a dále na SV až na silnici, odtud po silnici k JV a dále po silnici až do Srbska, kde jde hranice Srbskem až k mostu.

24 - Zabírá povodí Bubovického potoka od jeho ústí do Berounky až po plošinu Amerika. Na J a JV je dána hranicí skupiny 23 a 25, od SV rohu skupiny 25 dále k severu po hranici SPR k místu "U dubu", odtud k SVV až k ohybu silnice (s kótou 367), odtud dále SV po Fe vlečce.

25 - Zabírá levý břeh Berounky mezi Srbskem a Budňany. Na J a JZ je ohraničena Berounkou. Ze Srbska od mostu běží po silnici podél Bubovického potoka k SSV, od mostu k východu k výběžku SPR Karlštejn, dále na východ ke snížené části SPR, která je ZSZ od kóty Prostředního vrchu. Dále po hranici SPR k VSV, z této hranice až do místa, které je přesně na sever od kóty Javorka (384), z tohoto místa na na nižší kótu Javorky (372) a odtud na jih k Berounce.

26 - Zahrnuje území odvodňované Budňanským potokem. Hranice na západě je dána hranicí sk. 25 a od sk. 27 je ohraničena silnicí z Mořiny vedoucí k JV.

27 - Zahrnuje území odvodňované Karlickým potokem. Omezení proti sk. 28 běží z Vonoklas po lesní cestě na Hradinovský kopec a dále k SV do Roblína a dále přímo vzdušnou čarou na Kuchař, dále po silnici na Tachlovice.

28 - Území je odvodňováno Švarcavou. Hranice proti skupině 29 jde po silnicích Ořech-Lochkov.

29 - Zabírá oblast odvodňovanou Radotínským potokem.

30 - Zahrnuje výskyty vápenců při levém břehu Vltavy - v údolí Dalejského potoka a jeho přítoků.

31 - Zabírá výchozy vápenců na pravém břehu Vltavy.

Úpravu hranic provedli: Dr. Václav Cílek, CSc., Dr. David Havlíček, CSc., Dr. Bohumil Kučera, Josef Plot.

Schváleno krajským výborem ČSS 12. 1. 1988.
Mapa - viz strana 21 - 22.

O D B O R N É Z P R Á V Y

REVIZNÍ NÁVŠTĚVA LOKALITY HOLŠTEJNSKÁ JESKYNĚ A PŘILEHLÝCH PROSTOR SYSTÉMU

Návštěva lokality proběhla 21. dubna 1990 v dopoledních hodinách za doprovodu předsedy ZO ČSS Holštejnská. Seznámil jsem se s většinou volných prostor a výkopů v oblasti Holštejnské jeskyně. Jde o subakvatickou klastickou sekvenci nepříliš velké faciální rozrůzněnosti a horizontální proměnlivosti. Střídají se nevytříděné psefity s polohami siltů a písků v celé škále texturních forem říčních (sensu lato) uloženin. Pozoruhodný je však makroskopický charakter aleuropelitů. Jsou pravděpodobně z velké části derivovány z eolických povrchových uloženin (spraší). Zřetelně jde o ponorovou jeskyni, později výrazně přemodelovanou v podmínkách stagnantního, jen slabě agitovaného vodního prostředí. Zřetelně před touto fází byly původní uloženiny z jeskyně vymyty. Znaky stagnantního prostředí jsou zřetelné v morfologii prostory - plochá a široká jeskyně, většinou s rovným stropem (podle nivelace na dlouhých úsecích rozdíly jen v cm!) typu Laugdecke (angl. bevels, sensu Kempe) s anastomózami, drobnými pendanty, stropními korýtky. Boční podřezávání a modelace stěn jsou zřetelné ve většině z příčných rozrážek.

Vyřešit problematiku vzniku těchto výplní a jejich datování nelze pouhým studiem klastických výplní a jejich textur, struktur, složení. Jde o velmi širokou a v Moravském krasu ojedinělou problematiku, kterou nutno řešit jedině v komplexním studiu širší oblasti ponorného potoka Bílé vody. Nutno navázat jeskynní výplně na terasové uloženiny v oblasti Holštejnského údolí (ev. v širší oblasti) a na paleopotamologické studie z území, na podrobný geomorfologický a karstogenetický výzkum této, doposud tragicky opomíjené oblasti Moravského krasu. Vlastní sedimentologický a sedimentárně-petrologický výzkum

uloženin komplexu Holštejnské jeskyně z hlediska metodického není složitý. Možno použít běžné postupy založené na podrobné kreslené dokumentaci výkopů ve všech částech systému, podrobném vzorkování a důkladné analytice (úplné sítové rozbory, analýza těžkých minerálů, RTG a DTA analytika aleuropelitů a matrix psefitů a hrubších psamitů, morfologie a složení zrn psefitické a psamitické frakce, zaoblení, sféricita a petrologie valounového materiálu, geochemická charakteristika zejména aleuropelitů se zaměřením na obsahy U, Th, K, stopových prvků a vápnitost, tzn. obsah CaO a CO_2, vlastní chemismus uloženin možno zkoumat nahodile, při zjištěných anomáliích by šlo o zahuštění vzorkovací sítě podle předběžných výsledků). Obdobné analýzy nutno ovšem uskutečnit i u povrchových terasových sedimentů nebo korelátních uloženin. Datování výplní lze rovněž uskutečnit, alespoň částečně. Jsou známy nálezy kostí velkých savců, které sice pro detailní stratigrafii kvartéru nejsou nejvhodnější, ale možno je využít alespoň rámcově. Vzhledem k těmto nálezům, lze očekávat i obsahy zbytků drobných savců (hlodavců, hmyzožravců, ev. dalších), vůdčích fosílií kvartéru. Jejich získání však bude možné pouze po zpracování objemově dosti velkých vzorků (možnost vyplavení na místě). Jemná klastika jsou nadějná na datování palynologickou metodou a v celých profilech jsou možné datace paleomagnetické. Vložky speleotém různých typů (úlomky krápníků, desky polev apod.) možno datovat radionuklidovými metodami.

Jak naznačeno, nemá smysl tuto lokalitu zkoumat nahodile orientovanými a odebranými vzorky, ale moderní komplexní vědeckou mašinérií, převážně technických metod. Není to v silách ani ÚOK vědecké ČSS, ani ZO ČSS Holštejnská a pravděpodobně ani ČSS jako celku. Myslím tím **finanční** možnosti; kapacity specialistů v ČSS máme, i když časově i jinak velmi omezené. Výzkum této lokality je možný pouze ve vazbě na finančně zabezpečený státní plán vědy a výzkumu zabezpečovaný profesionálními organizacemi pod vedením špičkových odborníků - karsologů, nebo v připravovaném klimatu grantového rozvoje výzkumu pod garancí ČSS, resp. Koordinační skupiny Karsologie. Vzhledem k tomu, že poměry na lokalitě jsou stabilní, profily nehrozí zřícením a na lokalitě budou dále uskutečňovány výkopové práce, navrhuji vyřešit komplexní a smysluplný výzkum lokality do doby konečného vyřešení podmínek financování vědy a výzkumu v ČSFR.

S tím souvisí i problematika mezinárodní kooperace na analytické metodice (v ČSFR nemáme dosud zabezpečeny tyto metodiky - mladocenozoická palynologie, radionuklidová a další datování speleotém, v současné době i INAA).

NÁVRH ROZPOČTU:

Laboratorní práce jen v oblasti jeskyně (mimo povrchové analýzy) bez INAA, datování speleotém a eventuálních dalších prací, které by vyplynuly v průběhu výzkumu a bez hodinové sazby pracovníků (55 až 74,- Kčs/hod.) by stály cca 450 000,- Kčs, ostatní náklady lze kvalifikovaným odhadem určit na dalších 300 000,- Kčs (včetně cestovného apod.). Lze proto soudit, že komplexní výzkum lokality by přišel na 3/4 milionu korun, spolu s povrchovou geomorfologií a dalšími posudky na cca 1 mil. Kčs v současných cenách charakteru VC 20/107 a 20/108/89 ceníku geol. prací ČGÚ.

RNDr. Pavel Bosák,CSc.

K R Á T K É Z P R Á V Y

ZNOVUOBJEVENÍ NOVÉ JESKYNĚ V MODRÉM LOMU NA DAMILU

Tato jeskyně, zdokumentovaná při těžbě v roce 1953 F. Skřivánkem a publikovaná v Československém krasu z roku 1961, nás přitahovala již od roku 1978. Veškeré pokusy o nalezení vchodu byly marné až do podzimu r. 1989. Tehdy buldozer VČS, upravující terén pro skládku, vchod znovu odkryl.

Vchod se nalézá v severozápadní části lomu ve středu nízké etáže. Je 1 m dlouhý a 75 cm široký, oválného profilu. Pod vchodem se nalézá 5 m hluboká propástka, ústící do menší prostory. Z této prostory vede další cca 12 m hluboká propástka. Tato druhá propástka byla z větší části vyplněna lomovým kamenem, který bylo nutno odtěžit. Nejprve se odkryla kratší část k bývalému prvnímu jezeru a později byla uvolněna cesta i do zbývalé části jeskyně. Po proniknutí do spodních částí jeskyně jsme zjistili, že jezera, zmapovaná v r. 1953, zde nejsou. Poklesnutí hladiny cca o 6 m tak umožnilo proniknout do nových prostor. Menší prostora se nachází pod bývalým prostředním jezerem a za posledním je největší prostora jeskyně, asi 15 m dlouhý dóm. V jeho střední části je strop silně narušen odstřely a dno pokrývají skalní bloky.

Ladislav Pecka

O TRPASLÍCÍCH, TEMPLÁŘÍCH A JEDNÉ SPOLUPRÁCI

Společnost "Britannica subterranea" pracující v Anglii se převážně zabývá historickým podzemím. Má z

čeho vybírat. Její členové zkoumají podzemní chodby megalitických památek, neolitické kamenné vesnice, keltské i římské památky po těžbě cínu, tajemná hradní podzemí i novější podzemní lomy v okolí Londýna. Některé z těchto lomů mají rozsah přes 20 km a sestávají až z 300 paralelních 100 - 300 m dlouhých chodeb, odkud byl kámen vytahován na dřevěných saních. Jeden z těchto lomů v doverských útesech sloužil za II. světové války jako hlavní stan W. Churchila.

Od spolupráce s Brity jsem si sliboval výměnu poznatků o staré keltské těžbě, která téměř určitě probíhala i na našem území, jak o tom kromě jiného svědčí umístění keltských měst v blízkosti ložisek zlata, stříbra i železa. K mému překvapení projevili Britové největší zájem o trpaslíky!

Domnívají se totiž, že trpaslíci nepocházejí z původní keltské mytologie, ale byli do Anglie "zavlečeni" saskými horníky, kteří sem byli pozváni jako experti na těžbu cínu. A protože saští horníci stáli u vzniku našeho rudního hornictví v Jihlavě, Kutné Hoře, na Spiši, v Gemeru a později v Jáchymově, Horním Slavkově, na Krupce i jinde (např. v maďarském Banátu a rumunském Rudohoří), dá se očekávat, že silně ovlivnili i náš hornický folklór. Britští permoníci jsou známi jako "knockers", což můžeme přeložit jako klepáčci či klepáníčci, což je dodnes populární druh stejnojmenného skřítka v městě Berouně (viz V. Stárka, turistický průvodce Český kras). Klepáníček upozorňuje na bohatou žílu nebo naopak klepáním varuje horníky před zavalením šachty lépe než seismo-akustická metoda.

Určit národnost trpaslíka je značně obtížné, ale na jejich německý původ ukazují už samotné názvy: krušnohorští důlní perkajsti jsou zcela jasní němečtí Bergeisti. Podobně permoni či permoníci jsou obyčejní němečtí Bergmani a i slovo skřítek pochází z německého slova der Skrat. Pouze trpaslík, což znamená "tři pěstě (či pídě) vysoký mužík" tedy pidimužík je nepochybně slovanského původu. Zdá se tedy, že pravdu mají Britové, když považují své důlní skřítky za přivandrovalce z východní Evropy.

Rovněž druhý okruh britských otázek směřujících do Čech byl neobvyklý - týkal se templářů, řádu ustanoveného roku 1118 k ochraně poutníků putujících do Palestiny k Božímu hrobu a z mocenských důvodů zrušeného roku 1312. Templářům je přičítána pozoruhodná podzemní prostora zvonovitého tvaru nalezená v polovině 18. století v městě Royston nedaleko Cambridge. Podzemní prostora téměř 8 m vysoká je pokryta neobvyklým reliéfem snad ze 13. století, který byl původně barevný. Kromě postav

Krista, sv. Kryštofa, Kateřiny a Vavřince se zde setkáváme s neobvyklými symboly soustředěných kruhů, srdcí, značek a písmen, které znovu a znovu oživují zájem o tuto podzemní svatyni, které bylo zatím věnováno šest knih! Tvar svatyně i její reliéfní výzdoba poněkud připomínají podzemní hladomornu našeho nejkrásnějšího sklaního hradu - Sloup u České Lípy, což může být sice málo efektní, ale realistické řešení roystonské hádanky.

O tajemném podzemí se u nás hovoří snad na každém hradě, který templářům patřil. Tyto pověsti zřejmě vznikaly v 18. a 19. století, kdy na desítkách lokalit bylo pátráno po pokladech. Několikrát došlo k objevu starých sklepů, na Ralsku a v Bohdanči v nich byly nalezeny dokonce sudy s vínem. Podobnou pátrací akci popisuje i A. Jirásek ve svém "Pokladu". Ale i moderní výzkum hluboké studně či jímky na hradě Pecka nebyl motivován speleologicky, ale touhou po zlatém pokladu, který zde měl být ukryt.

Templářům je přičítáno i nejtajemnější pražské podzemí na Karlově náměstí, které mělo ležet v pražském "bermudském" trojúhelníku mezi zbouranou centrální gotickou stavbou kaple Božího těla přičítanou tajné společnosti "Obruč", jezuitským Sv. Ignácem a domem doktora Fausta. Tajemné podzemní chodby zde popisuje Karel Sabina v románu "Synové světla", který psal v olomouckém vězení v letech 1848 - 1857. Rovněž Josef Svátek ve svých "Tajnostech pražských" sem klade podzemní úkryt sdružení "Mladá Evropa", ve kterém Bakunin plánuje vyvraždění pražské vznešené společnosti při představení opery ve Stavovském divadle. Chodby se měly táhnout mezi klášterem na Zderaze až ke kryptám pod kostelem Sv. Lazara v Lazarské ulici. Rovněž Hugo Silber v "Tajnostech čili sbírce tajností hlavních měst celé země, díl I. Tajnosti pražské (1861)" popisuje podzemí Karlova náměstí, nemluvě o známém K. L. Kuklovi.

Reálným jádrem těchto pověstí nejsou rejdy čarodějného dr. Fausta, jezuitů ani zednářů jako spíš zbytky sklepení, které se nalézaly před Sv. Ignácem, kde stával špalíček domů, ze kterých po zrušení zbyly právě jen sklepy zejména pod bývalou kovárnou.

Přál bych si, aby toto kratochvilné vyprávění o spolupráci s "Britanicou subteraneou" nesloužilo jen k pobavení. Žijeme v době, kdy mizí nejenom chráněné květiny a motýli a lomy jsou zaváženy odpadky, ale také umírají pamětníci a s nimi znalost kraje a jeho pověstí. Dnes je už například velmi obtížné vystopovat původní místní názvy - v Českém krasu se o to již léta pokouší V. Ložek, a přesto se nedaří nalézt místní jména pro některé, poměrně významné kopce. S pověstmi je to ještě

horší, ty se často vytratily úplně. Přesto tvoří součást krajiny a neměly by být zapomenuty. Součástí speleologické dokumentace by měly být místní názvy i pověsti vážící se k nim, jinak budeme ochuzeni o tak podivné příběhy, jako je pověst o opičích lidech v jeskyni Šipka na Štramberku, kde později vykopal archeolog Máška zbytky neandrtálce!

Václav Cílek

LITERATURA:

BEAMON, S.P. (1978): An investgation of Royston cave. Procs. of the Cambridge Antiquarian Society 67:47-58. Huntingdon.

MACHEK, V. (1971): Etymologický slovník jazyka českého. Academia. Praha.

SKLENÁŘ, K. (1984): Za jeskynním člověkem. Spirála. Čs. spisovatel. Praha.

Pro zájemce o historické podzemí

HORNICKÁ UNIE

V Ostravě na dole Dukla, Havířov-Suchá, PSČ 73564, vznikla zájmová organizace **HORNICKÁ UNIE**, která sdružuje zájemce o hornictví v celé šíři tohoto oboru, tj. i zájemce o historii, umění, důlní podzemí apod. Činnost Unie je zaměřena na dokumentaci, propagaci hornictví a spolupráci všech zájemců o hornictví. Výbor Unie počítá s pořádáním přednášek, zájezdů na hornické lokality u nás i v cizině a s poskytováním poradenské služby. Informace o činnosti tohoto spolku je možné si vyžádat na výše uvedené adrese.

BÁŇSKÝ ARCHIV

Geologické posudky zhruba od počátku 60. let a některé i starší jsou uloženy v pražském Geofondu v Kostelní ulici na Letné. Vstup do Geofondu je možný na zvláštní povolení, které vystavuje "zvláštní oddělení" nějaké geologické či příbuzné organizace. V Geofondu jsou dobře zastoupeny zprávy o moderních vyhledávacích pracích, zmáhání štol, stavebních úpravách městského podzemí apod. Téměř úplně schází archivní materiály, které jsou uloženy v Geofondu v Kutné Hoře.

Staré důlní mapy, posudky a nejrůznější historické údaje jsou uloženy v rozsáhlém a velmi pěkném archivu na Mníšku, který vznikl sloučením prvorepublikového Báňského archivu ministerstva vnitra s rozmanitými pozdějšími svozy. Vážným zájemcům je archiv otevřen formou objednáv-

ky učiněnou přes Státní ústřední archiv v Karmelitské ulici v Praze. Archiv obsahuje překvapivě cenné mapy historických revírů i drobného pokusného dobývání, ale je v něm nesnadná orientace.

MAPY DŮLNÍCH OBJEKTŮ

Jednou ze sérií map v měřítku 1:50 000 vydávaných Ústředním ústavem geologickým v Praze jsou mapy ložisek nerostných surovin ČR. Série má pokrýt celé území ČR. Součástí mapy je zakreslení vchodů do štol a některých starých šachet. Úroveň zpracování je značně rozdílná. Některé listy jsou vynikající, jiné jen průměrné. V každém případě však mapy umožňují rychlou základní lokalizaci důležitějších ložisek rud i nerud a většiny nápadnějších či význačnějších vstupů do podzemí. Neměly by chybět ve výbavě těch jeskyňářských skupin, jejichž činnost se týká zejména historického podzemí.

-wc-

OSLOVÉ NA PLANINĚ

V místech, kde Silická planina přechází do Dolného vrchu, leží přírodní rezervace Sokolia skala, která je pověstná zejména hnízděním sokolovitého dravce raroha, jehož mláďata mají na světovém sokolnickém trhu cenu několika tisíc dolarů i větší. V minulém roce se kolem skály potulovalo několik skupin vyzbrojených žebříky a nekalými úmysly, ale ostraha rezervace je v době hnízdění opravdu přísná, takže podivní přírodovědci - vesměs z NDR - byli nuceni vyklidit prostor.

V mohutném bradlu Sokolí skály, na jehož vrcholku stojí zbytky strážního hrádku, leží Zbojnická jeskyně, která je sice jen několik desítek metrů dlouhá, ale zato představuje svým "pekárnovitým" vzhledem pro Slovenský kras neobvyklý typ jeskyně. Jedna větev jeskyně prochází pod bradlem a ústí těsně pod bývalou věží hradu. Druhá větev, snad zbytek starého vývěru, směřuje k planině. Jeskyně byla několikrát překopávána lovci pokladů, archeology i geology.

Při posledním výkopu z dubna 1990 jsme v horní části profilu v přemístěném svahovém kuželu ve společnosti bukovohorských, kyjatických a pilinských střepů nalezli část oslí čelisti, která ukazuje, že jedním ze zvířat, která člověk přivedl na planiny, byl i osel.

V. Cílek - I. Horáček

P Ř E H L E D Y

Adresář
členů Speleologické záchranné služby České speleologické společnosti ke dni 7. 6. 1990

Jméno	Zaměst./telef.	Bydliště/telefon
Cigánek Svatopluk náčelník	s.p. Benzina (05) 23011 Kl.122	Brno, Hostinského 4,(05)745434
MUDr. Votoček Jan zástupce náč.	III. chirurgie (02) 259047	Praha, Jindřišská 23, (02) 262996
Chaloupka Antonín zástupce náč.	TOS Kuřim (02) 775181/462	Kuřim, Popkova 997 (02) 95382
Stanice SZS č. 1 - Český kras		
Kácha Stanislav vedoucí stanice	-	Beroun, Švermova 1337 (0311) 2188
Záviška Mojmír zástupce	Sady,lesy a zahradnictví (02)4728027	Praha, Svatoslavova 21 (02) 4292051
Dr. Zelenka Antonín	Výzk.ústav pro farmacii (02)734941/274	Praha, Kettnerova 2060
ing. Mandel Martin	Výzk.ústav pro farmacii (02)839446/49	Praha,P.Bezruče 43 (02) 847961
Schmidt Pavel	SOUE (02)526451/26	Praha, Na Petřinách 51 (02) 3537456
Jager Ondřej	Ústř.ústav geologický (02)523351/46	Praha, Kounická 32
Hota Martin	-	Kladno, Braunova 2448
Hašek Zdeněk	-	Příbram, Gorkého 255 (0306) 26865
Vlk Luděk	Stavební geologie (02)323528 324982	Praha, Žandovská 303, (02) 881640
Křeček Michal	Sady,lesy a zahradnictví (02)596395	Praha, Karpatská 12 (02) 7337624
Havlas Zdeněk	Kovoslužba (02)820746	Praha, Strnadova 6 (02) 773087

Mengler Zdeněk	Frigera (0311)2601 2609	Srbsko p. Karlštejnem (0311) 7710
Ing. Steiner Pavel	ČSAO KNV (02) 2325851/47	Praha, Počernická 5 (02)773533
Doubek Jan	Vojenské stavby (02)352103 521882 522067	Lhotka 5, Vráž (0311) 9105

Stanice SZS č. 2 - Bozkov

RNDr. Milka Dušan vedoucí stanice	OSKJOP (0431) 6264	Bozkov 253 (0431) 6213
Hýsek Jiří	Geoindustria (0431) 6224	Bozkov 105 (0431) 6289
Řehák Josef	ČMPK (0431) 6354	Horská Kamenice 74, (0428) 72301
Hlava Zdeněk	ČMPK (0431) 6354	Bozkov 255 (0431) 6231
Braun Jaromír	Potraviny ( ) 3044	Poniklá 62 ( ) 8592
Ouhrabka Vratislav	OSKJOP (0431) 6264	Bozkov 208 (0431) 6227
Plůcha Libor	Elektropřístroj ( )92341	Rokytnice n/Jiz. ( )92341
Hladík Miroslav	OSKJOP (0431) 6264	Rokytnice N/JIz. ( )92511
Řehák Josef ml.	Povodí Labe	Horská Kamenice 74 (0428) 72301

Stanice SZS č. 3 - Plzeň

ing.Korunka Eduard vedoucí stanice	(019)41641/55	Plzeň, Na Roháči 16, (019) 34190
Kroha Milan zástupce	Škoda (019) 2153248	Tlučná, Wolkerova 173, (019) 931670
Shneider Martin	Tech. služby (0165)2133	Mariánské Lázně, Hamrníky 16, (0165) 3207
Jindra Karel	ZÚD (019) 86200	Tlučná, V rybníčkách 328, (019) 931616

Zýka Petr	ČSD (019) 2155105	Plzeň, Budovatelů 6, (019) 40500
Beneš Libor	Škoda (019) 2153734	Plzeň, Jablonského 49, (019)42817
Picek Miloš	Pila Kvilda (0339) 97527	Kvilda 2 (0339) 97530
Anděl Pavel	RaJ (019) 42090	Plzeň, Nerudova 28, (019) 222158
ing. Říha Vladimír	Škoda Ostrov (0164) 2961(575	Karlovy Vary, Krymská 43
ing. Pech Jiří	ZÚD (019) 931500-3/194	Plzeň, Alešova 12 (019) 272050
Kocourek Karel	VŠSE	Plzeň, tř. 1. máje 26, (019) 222857

Stanice SZS č. 4 - Moravský kras

Cigánek Svatopluk vedoucí stanice		
Chaloupka Antonín zástupce		
Dolníček Vladimír	KPS (05)7116/2293	Brno, Úprkova 6
Ing. Šimíček Ota	Kovošrot (05)338341	Brno, Spodní
Nejezchleb Alois	soukr.	Brno, Ječná 38 (05)775777
Kahle Vladislav	ČSAV (05)544574/03	Brno, Výstavní 10 (05)334430
MUDr. Mach Otakar	Fakultní nemocnice (05)671611	Brno, Kamenná 27 (05)321063
Jarolím Ladislav	soukr.	Brno, Botanická 31
Audy Marek	VÚT	Brno, Slezská 5 (05)787581
Zahradník Pavel	Energetické str. (05)608/3338	Brno, Veslařská 84, (05)781138
Zoufalý Jaroslav	SVÚM (05)335349	Brno, Údolní 9

Heger Milan	OPBH (0506)4716	Blansko, Poříčí 10, (0506)5236
ing. Flek Jan	JZD (0506)98111-2-3	Kotvrdovice 252 (0506)93233
Kučera Karel	ČSAV (0506)3298	Blansko, Hálkova 2, (0506)3993

Z P R Á V Y Z A K C Í

GEOCHEMICKÝ SEMINÁŘ O KRASU

Dne 6. 4. 1990 proběhl v zasedací síni ÚÚG na Barrandově krátký seminář o využití stabilních izotopů C, O, H ve speleologii, vedený K. Žákem, V. Šmejkalem a J.Hladíkovou. Význam izotopického výzkumu spočívá v tom, že je možné velmi často sledovat přímo proces rozpouštění vápenců a jejich depozice - to znamená původ roztoků, jejich teplotu a rovnovážnost reakcí. Daří se dobře odlišit kalcitové žíly termálního původu od rekrystalizovaných sintrů nebo sintry vzniklé odparem roztoků od sintrů vzniklých únikem CO_2 (viz Český kras 13 a Československý kras 37).

Diskuze přinesla řadu nových poznatků. K. Žák seznámil přítomné s izotopií dobře vyvinutých pramenných vápenců na Křivoklátsku, které vznikají větráním Ca-silikátů. J. Šilar hovořil o Kodské vyvěračce v Českém krasu, kde se podle nepublikovaných výsledků H. Tvrdíkové uplatňuje několik různých oběhů vod. Velmi důležitý je poznatek, že v posledních 20 letech dochází v Kodské rokli ke zvýšené depozici travertinu. Tento jev může být způsoben kombinovaným účinkem dusičnanů ve vodách, které podporují růst řas srážejících travertin, a insekticidů majících vliv na půdní bakterie, které rozhodujícím způsobem ovlivňují krasové roztoky. V. Cílek hovořil o epigenetickém zčervenání vápenců a jejich postupné kaolinizaci a "pulverizaci" v období předcenomanského krasovění Českého krasu. Takto postižené polohy jsou selektivně denudovány a tím do značné míry zodpovědné za současnou morfologii některých krasových území.

Seminář ukázal na nutnost konfrontace různých přístupů ke krasové problematice, kde se stále víc odstupuje od klasických geografických metod a spěje se k mezioborovým spolupracím zvláště s biology a geochemiky.

-wc-

STATE OF MICHIGAN
Office of the Governor
LANSING

James J. Blanchard
Governor

August 25, 1989

Mr. Antonín Zelenka and Friends
c/o Marlana Wall
17139 Dalworth
Mount Clemens, Michigan 48044

Dear Mr. Zelenka and Friends:

It is a pleasure to welcome you to our Great Lake State. As members of the National Speleological Society, I am sure you will enjoy Michigan's unique rocky shoreline and cavernous cliffs. Both Michigan's upper and lower peninsulas are home to a diversity of natural resources that serve to please and intrique visitors from around the world.

From the towering ledges of Pictured Rocks National Lakeshore to the caves and formations on Mackinac Island, Michigan offers an intriquing array of landscapes and waterways. You may wish to take time out from spelunking and join in the excitement of Mackinac Island, the enthnic diversity and food fantasy of Detroit's Greektown or the historical splendor of Michigan's Capitol City-Lansing.

On behalf of the citizens of Michigan, pleaxe accept my best wishes for a memorable and entertaining visit within a state truly unique in people and place.

Sincerely,

James J. Blanchard
Governor

x x x

GOLDEN HORSE 89'

V roce 1989 v měsících srpnu až říjnu uskutečnila ZO 1-04 Zlatý kůň výpravu do USA.

Zúčastnilo se jí 6 členů ze čtyř základních organizací. Během bohatého programu se podařilo projet 30 států Unie a navštívit 29 zpřístupněných i nezpřístupněných jeskyní, včetně lávových.

V úvodu svého pobytu se zúčastnili celoamerického

setkání jeskyňářů Convention 89' v Sewannee (Tennessee). Zde se mimo jiné setkali s prezidentem NSS J. Scheltensem na základě jehož pozvání výprava proběhla. Tato celoamerická setkání se pořádají každoročně v různých státech Unie. Dalším velkým mítinkem bylo Old Timers ve West Virginia, kde se scházejí jeskyňáři z východního pobřeží USA. V řadě zajímavých míst, která výprava cestou navštívila, byly některé národní parky a tři továrny zabývající se výrobou lan, speleopomůcek a záchranářské techniky.

Mezi nejhodnotnější aktiva výpravy patří účast na objevu zatím 2 km dlouhé a 55 m hluboké ponorové jeskyně u Cookevillu v Tennessee, která byla pojmenována Czech Hole.

V průběhu svého působení v USA speleologové na mnoha místech uspořádali přednášky, spojené s promítáním diapozitivů na téma - o zpřístupněných jeskyních ČSSR, činnost a organizace ČSS a program o Praze.

V závěru pobytu se výpravě poštěstilo zúčastnit se pracovní akce v rámci výzkumné expedice do Lechuguilla cave u Carlsbadu v Novém Mexiku. Je to nejnovější a patrně nejkrásnější objev posledních let Severní Ameriky. Délka 60 km, hloubka 458 m.

Před odletem naší výpravy z USA projevili zájem o návštěvu Československa jeskyňáři z Met Grotto New York. V létě se budeme těšit z jejich pobytu u nás.

Stanislav Kácha, Zdeněk Hašek